

Załącznik
do Uchwały Nr XXXIII/203/06
Rady Miasta Siemiatycze
z dnia 22 lutego 2006 r.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA SIEMIATYCZE
na lata 2006-2013**

LUTY 2006

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	5
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	9
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	21
2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA	22
2.2. DEMOGRAFIA	23
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	26
2.4. KWESTIA DZIECKA	35
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	39
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	45
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	48
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	50
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA	52
2.10. ANALIZA SWOT	55
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	62
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	64
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	67
3.1. MISJA	68
3.2. CELE STRATEGICZNE	70
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	80
4. UWAGI KOŃCOWE	83

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony

zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie, czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006 oraz założeń do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje

według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.

3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;

- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;

- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności. Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

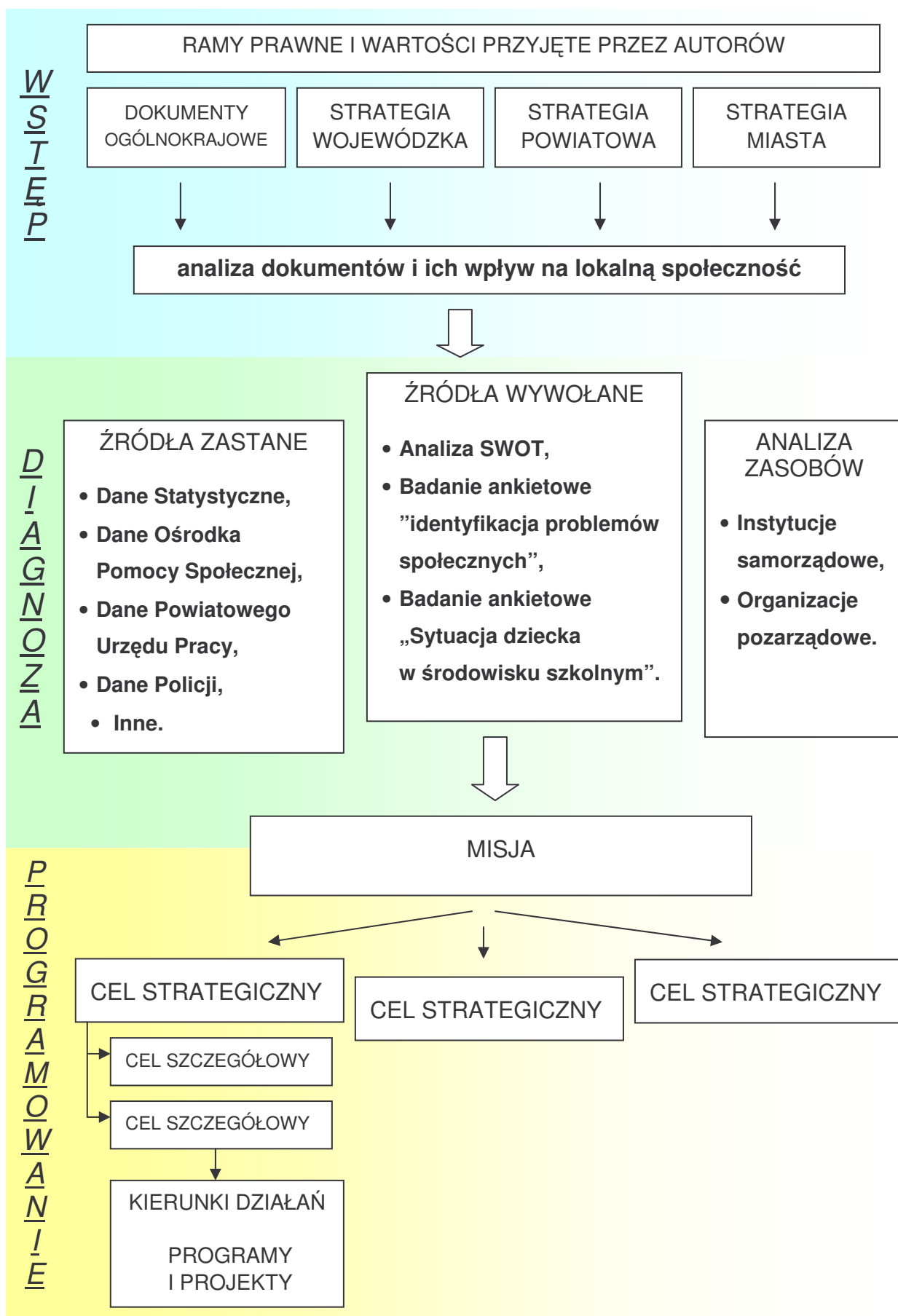
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Siemiatyczach przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów tj. Narodowym Planem Rozwoju oraz Strategią Polityki Społecznej wyznaczającymi działania i możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja NPR ma spowodować skuteczne włączenie Polski w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza naszemu krajowi ogromną szansę na zmniejszenie dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw.

Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2007-2013 spaja wszystkie przedsięwzięcia o charakterze rozwojowym. Jest on koncepcją modernizacji polskiej gospodarki oraz propozycją takich zmian instytucjonalnych, które umożliwią tę modernizację. Ostateczny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 6 września 2005 r. Misją NPR jest podjęcie i uruchomienie przedsięwzięć, które zapewnią wysoki wzrost gospodarczy, spowodują umocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz przyczynią się do wzrostu zatrudnienia przy zapewnieniu wyższego poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 formułuje trzy cele strategiczne:

1. Utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.

Polska gospodarka charakteryzuje się znaczącym potencjałem rozwojowym, ale też szeregiem strukturalnych zapóźnień i deficytów. Zagroženiem jest na przykład wysoki i szybko rosnący poziom zadłużenia państwa. Rozwiązywanie zasadniczych problemów gospodarczych i społecznych będzie możliwe jedynie pod warunkiem utrzymania wysokiego poziomu wzrostu gospodarczego.

2. Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.

W 2004 r. polska gospodarka wyszła z okresu stagnacji i spowolnionego tempa wzrostu gospodarczego. Można przewidywać, że tempo wzrostu gospodarczego zbliży się do poziomu 6 procent. Właśnie teraz niezbędne staje się podejmowanie procedur i uruchamianie przedsięwzięć, które umocnią mikroekonomiczne fundamenty gospodarki oraz utrwalą tendencję wzrostową.

3. Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Transformacja ustrojowa w latach 1989-2004 wiązała się z występowaniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Wysokie bezrobocie, pogłębiające i poszerzające się ubóstwo, wykluczenie społeczne, dezintegracja społeczna, marginalizacja wielu wspólnot lokalnych i peryferyzacja niektórych regionów stanowią zagrożenie i przeszkodę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz stają się źródłem konfliktów społecznych. Jednocześnie zjawiska te ograniczają potencjał rozwojowy gospodarki i możliwości awansu cywilizacyjnego. Stąd rozwój społeczno-gospodarczy musi respektować m.in. zasadę zrównoważonego rozwoju. Miarami realizacji tego celu będą: zróżnicowanie poziomu dochodów i rozwoju regionalnego oraz dostępność komunikacyjna do regionów peryferyjnych.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kontynuacją obowiązującego obecnie planu na lata 2004-2006.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;

- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego.

W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;

- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE SIEMIATYCKIM NA LATA 2004-2010

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki winny znaleźć się w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Siemiatyckim została opracowana na lata 2004-2010. Okres ten pozwoli na zrealizowanie zaplanowanych zamierzeń, na dokonanie oceny skuteczności obranych kierunków zmian oraz pozwoli ocenić efektywność tworzonych nowych struktur pomocy społecznej na terenie powiatu.

Wizja, czyli podstawa planu strategicznego brzmi następująco:

„Chcemy aby potrzebującym wsparcia mieszkańcom powiatu siemiatyckiego żyło się lepiej”

Misją Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest: „Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców powiatu”, a w szczególności:

1. Pomoc rodzinom w sytuacji kryzysu.

- Propagowanie wzorca prawidłowo funkcjonującej rodziny.
- Udzielanie wsparcia emocjonalnego, informacyjnego rodzinom niefunkcjonującym prawidłowo w celu zapobieżenia poważnemu kryzysowi.
- Prowadzenie terapii rodzinnej w przypadku, gdy działania profilaktyczne nie zapobiegają sytuacji kryzysowej.
- Propagowanie rodzicielstwa zastępczego, jako skutecznego sposobu zapewnienia opieki dzieciom pozbawionym pieczy rodziców.
- Udzielanie wsparcia ofiarom przemocy oraz pomoc w normalizacji egzystencji.
- Prowadzenie szeroko rozumianego poradnictwa specjalistycznego.
- Utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej.
- Doskonalenie zawodowe i szkolenie kadry ośrodków pomocy społecznej w celu podniesienia kwalifikacji pracowników służb pomocy społecznej.
- Rozeznanie potrzeb i aktywizacja seniorów powiatu siemiatyckiego.
- Zmiana stereotypu człowieka starego – praca ze społecznością lokalną, rodzinami seniorów i z nimi samymi.
- Wsparcie działań samoorganizacyjnych seniorów.

2. Wspieranie integracji osób niepełnosprawnych.

- Rozszerzenie usług rehabilitacyjnych, usług pomocowych na poziomie pozwalającym osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom osiągnąć i utrzymać optymalny status społecznej i zawodowej niezależności.
- Stałe poradnictwo dla osób niepełnosprawnych mieszkańców powiatu siemiatyckiego.
- Likwidowanie dla osób niepełnosprawnych utrudnionego dostępu do środowiska fizycznego, informacji publicznej i środków komunikacji, poprzez znoszenie barier architektonicznych, urbanistycznych i transportowych w instytucjach publicznych.
- Likwidowanie barier architektonicznych, urbanistycznych, w komunikowaniu się i technicznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych.
- Aktywna polityka zatrudniania osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON, w zakresie tworzenia i przystosowywania nowych miejsc pracy oraz

promowanie samozatrudnienia poprzez udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.

- Rozwinięcie dostępu do edukacji na poziomie przedszkolnym, podstawowym, średnim, wyższym, a także w formach pozaszkolnych.
- Utworzenie warsztatu terapii zajęciowej dla młodzieży i osób dorosłych upośledzonych umysłowo i z mózgowym porażeniem dziecięcym.
- Organizowanie spotkań integracyjnych połączonych z promowaniem działalności na rzecz osób niepełnosprawnych przy współpracy organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych.
- Powstawanie nowych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, które pokazywałyby pozytywne społeczne postawy, a zwłaszcza zrozumienie, tolerancję i życzliwość wobec osób niepełnosprawnych.

1.4.5. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2003-2013

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw) konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Jest to proces polegający na realizacji długofalowych celów przy wykorzystaniu nadarzających się szans i unikaniu pojawiających się zagrożeń. Zarządzanie strategiczne oparte jest na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju społeczno-gospodarczego. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanych dla rozwoju miasta działań. Przedmiotem studiów jest określenie

polityki przestrzennej miasta, tj. m.in. wskazanie tych obszarów miasta, które są najbardziej odpowiednie do pełnienia funkcji ustalonych w strategii rozwoju.

Strategia Rozwoju Miasta Siemiatycze na lata 2002-2013 jest dokumentem, który wytycza wiodące kierunki rozwoju miasta oraz konieczne działania i warunki jego realizacji. Strategia określa misję rozwoju miasta i wyznacza cele strategiczne. Realizacja Strategii ma spowodować pełne wykorzystanie potencjału rozwojowego miasta w aktualnych uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych.

Wizja miasta zakłada, że „Siemiatycze w roku 2013 są ponadlokalnym ośrodkiem miejskim o wysokiej spójności społeczno-ekonomicznej i kluczowym znaczeniu w południowo wschodnim obszarze województwa podlaskiego. Mieszkańcy Siemiatycz znajdują zatrudnienie i korzystają z nowoczesnych urządzeń infrastruktury technicznej oraz wysokiej jakości usług publicznych i prywatnych. Miasto jest atrakcyjne dla inwestorów i turystów, dzięki promowaniu i tolerancji pomiędzy ludźmi, ochronie środowiska naturalnego i zasobów kulturowych”.

„Misją Siemiatycz jest jak najlepsze pełnienie funkcji ponadlokalnego ośrodka miejskiego, co przejawia się w dbałości o potrzeby mieszkańców, dążeniu do poprawy ich statusu materialnego i warunków życiowych oraz tworzeniu dogodnego klimatu do rozwoju przedsiębiorczości z zachowaniem walorów ekologicznych i bogactwa kulturowego”.

Cel strategiczny (wraz z programami i zadaniami) odnoszący się do sfery społecznej:

1. Rozwój usług publicznych.

1.1. Rozwój edukacji dzieci i młodzieży.

- Utworzenie nowych szkół średnich lub nowych kierunków nauczania, np. w zakresie obsługi turystyki i języków obcych (priorytet).
- Wprowadzenie systemu stypendiów miejskich.
- Udostępnienie zasobów szkolnych poza godzinami nauki.
- Promocja rozwoju kadry pedagogicznej.
- Wsparcie udziału młodzieży w projektach międzynarodowych (priorytet).

1.2. Rozwój edukacji dorosłych.

- Propagowanie kształcenia ustawicznego.
- Promocja szkoleń w zakresie ekologii, przedsiębiorczości, turystyki, szczególnie dofinansowanych ze środków UE (priorytet).

1.3. Rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnych.

- Budowa lub adaptacja obiektu na potrzeby hali widowiskowo-sportowej (priorytet).
- Budowa krytej pływalni.
- Promocja tworzenia klubów sportowych (np. sporty ekstremalne).

1.4. Spójność społeczna.

- Zapewnienie większej liczby mieszkań komunalnych i/lub socjalnych (priorytet).
- Rozwój profilaktyki leczenia i rehabilitacji.
- Zwiększenie zakresu opieki społecznej m.in. poprzez ścisłą współpracę z organizacjami charytatywnymi.
- Współpraca w zakresie rozbudowy domu pomocy społecznej (priorytet).
- Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych na ulicach i obiektach użyteczności publicznej.
- Rozwój profilaktyki uzależnień i infrastruktury towarzyszącej tej profilaktyce.
- Współpraca na rzecz utrzymania i unowocześnienia szpitala oraz rozwoju usług medycznych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych miasta. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Siemiatycze są gminą miejską położoną w obszarze Podlasia, w południowej części województwa podlaskiego (rycina 1). Zajmują powierzchnię 36,3 km² i liczą 15.209 mieszkańców.

Miasto Siemiatycze jest jedną z dziewięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu siemiatyckiego (rycina 2). Miasto oddalone jest 150 km od Warszawy, tyleż od Lublina i 100 km od Białegostoku. Przez Siemiatycze przebiega droga krajowa nr 19 łącząca Rzeszów, Lublin, Białystok i Suwałki oraz droga wojewódzka nr 693 prowadząca do Kleszczel i granicy Polski z Białorusią. Do miasta prowadzi również droga wojewódzka nr 690 (łącząca się przed Siemiatyczami z drogą krajową nr 19), a w bezpośrednim jego sąsiedztwie przebiega droga wojewódzka nr 640. Najbliższa linia kolejowa – Siedlce – Czeremcha – Siemianówka znajduje się w odległości około 2 km.

W podziale fizycznogeograficznym miasto Siemiatycze położone jest nad rzeką Kamionką (prawobrzeżny dopływ Bugu), na Nizinie Północnopolaskiej, w obrębie Wysoczyzny Drohiczyńskiej.

Rycina 1. Siemiatycze na tle Województwa Podlaskiego.

Rycina 2. Siemiatycze na tle Powiatu Siemiatyckiego.

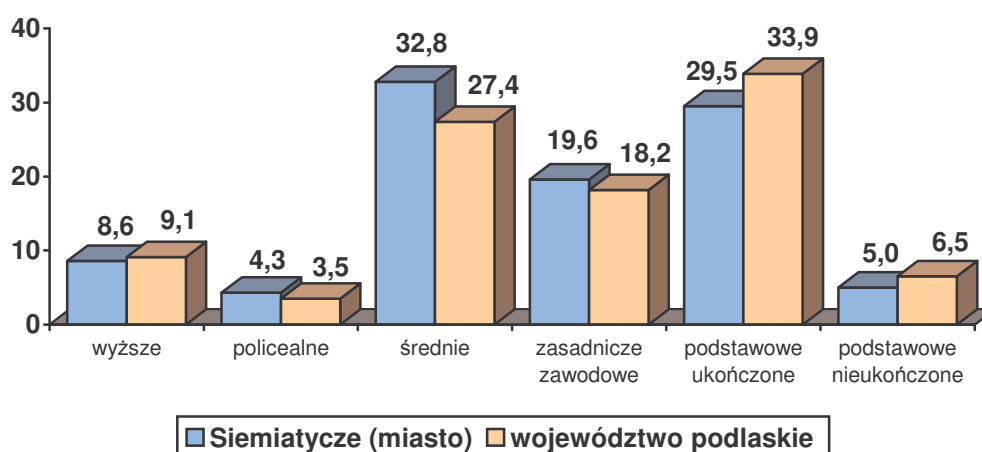
Na terenie miasta Siemiatycze znajduje się 950 podmiotów gospodarczych prywatnych i 56 podmiotów publicznych. Są tu trzy przedszkola, do których uczęszcza 537 dzieci, dwie szkoły podstawowe, w których uczy się 1.209 uczniów oraz dwa gimnazja, w którym uczy się 788 uczniów. Na terenie miasta jest również 1 szkoła ponadgimnazjalna, do której uczęszcza 729 uczniów.

Mieszkańcy miasta Siemiatycze mają zapewnioną opiekę zdrowotną w pięciu przychodniach zdrowia oraz dziesięciu gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

Poniżej prezentujemy sytuację demograficzną miasta Siemiatycze.

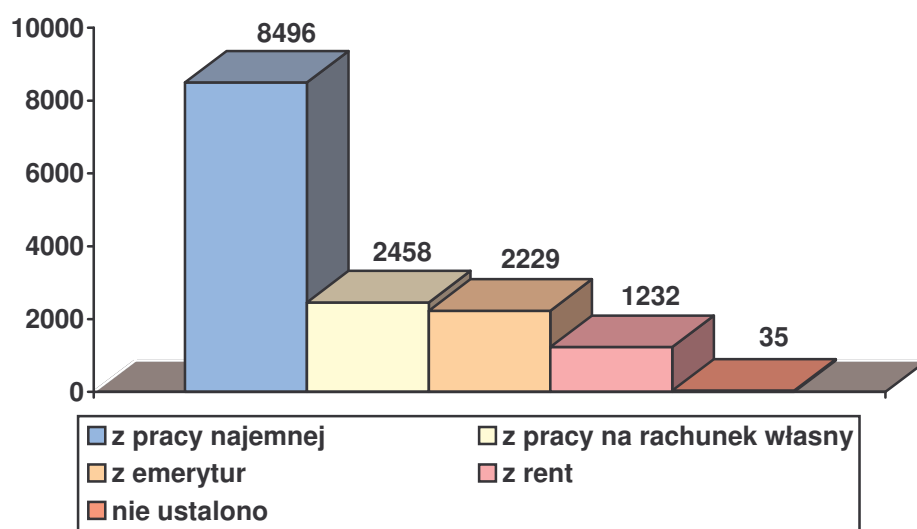
Ludność według poziomu wykształcenia w 2002 roku (dane w procentach)

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Struktura wykształcenia w mieście Siemiatycze odbiega w pewnym stopniu od struktury wojewódzkiej. Największą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim – 32,8 procent (województwo – 27,4 procent). Nieco niżej kształtują się dane dotyczące osób z wykształceniem podstawowym ukończonym – w mieście jest ich 29,5 procent (województwo – 33,9 procent). Następną co do liczebności grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – w mieście jest ich 19,6 procent (województwo – 18,2 procent). Najmniej liczną grupą są osoby z wykształceniem policealnym – w mieście jest ich 4,3 procent (województwo – 3,5 procent). Jeżeli chodzi o wykształcenie wyższe, to ma je 8,6 procent mieszkańców miasta (województwo – 9,1 procent), natomiast grupa osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym oraz bez wykształcenia szkolnego stanowi w mieście 5,0 procent mieszkańców (województwo – 6,5 procent).

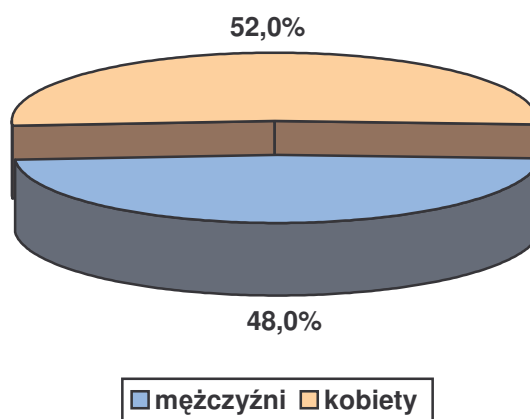
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku spośród 15.340 mieszkańców miasta, 10.954 osoby (czyli 71,4 procent) utrzymują się z pracy; w tym 8.496 osób z pracy najemnej oraz 2.458 osób z pracy na własny rachunek. (542 osoby w swoim gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymuje się 4.351 osób, z czego 2.229 mieszkańców miasta korzysta ze świadczeń emerytalnych, a 1.232 osoby otrzymują renty. Nie ustalono źródła utrzymania dla 35 osób.

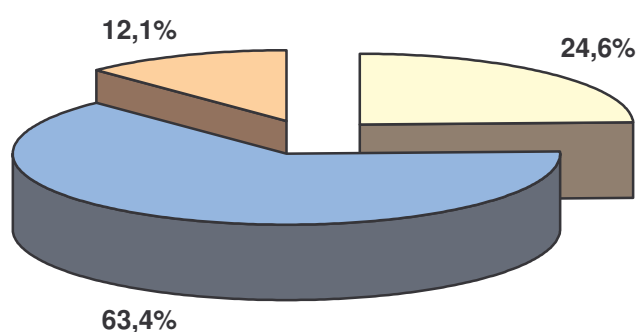
Ludność miasta Siemiatycze w 2004 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 31 grudnia 2004 roku, miasto Siemiatycze zamieszkiwało 15.209 osób, w tym 7.296 mężczyzn i 7.913 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadało 108 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 419 osób na 1 km² i był ponad dwunastokrotnie wyższy od średniej dla powiatu i blisko siedem razy większy od średniej z województwa (odpowiednio 34 i 60 osób na km²). Należy jednak nadmienić, iż współczynnik występujący w Siemiatyczach jest typowy dla gmin miejskich.

Struktura wiekowa mieszkańców miasta Siemiatycze w 2004 roku

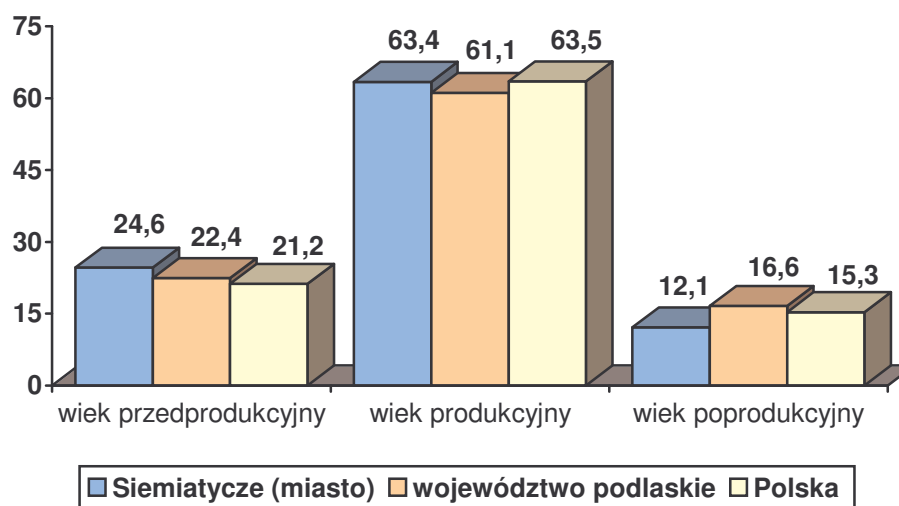
osoby w wieku przedprodukcyjnym osoby w wieku produkcyjnym
osoby w wieku poprodukcyjnym

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W roku 2004 w mieście Siemiatycze zamieszkiwało 15.209 osób, z czego 3.734 osoby to dzieci i młodzież, 9.637 osób osiągnęło wiek produkcyjny, a 1.838 osób wiek poprodukcyjny. W stosunku do roku 2003 zanotowano wzrost urodzeń liczby dzieci

(o 12). Przyrost naturalny wyniósł -19 i był wyższy o 16 w porównaniu z rokiem poprzednim.

Struktura wiekowa mieszkańców miasta Siemiatycze w 2004 roku w porównaniu z województwem podlaskim i krajem (dane w procentach)

Badania własne Centrum AV.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców miasta Siemiatycze należy stwierdzić, iż jest ona porównywalna zarówno z województwem podlaskim, jak i strukturą demograficzną całej Polski. Uwagę zwraca nieco większa liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz mniejsza liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Jak wynika jednak z analiz Głównego Urzędu Statystycznego, liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie w przyszłości ulegać zwiększeniu, czego determinantem jest malejąca dzietność rodzin oraz wydłużający się średni okres życia.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

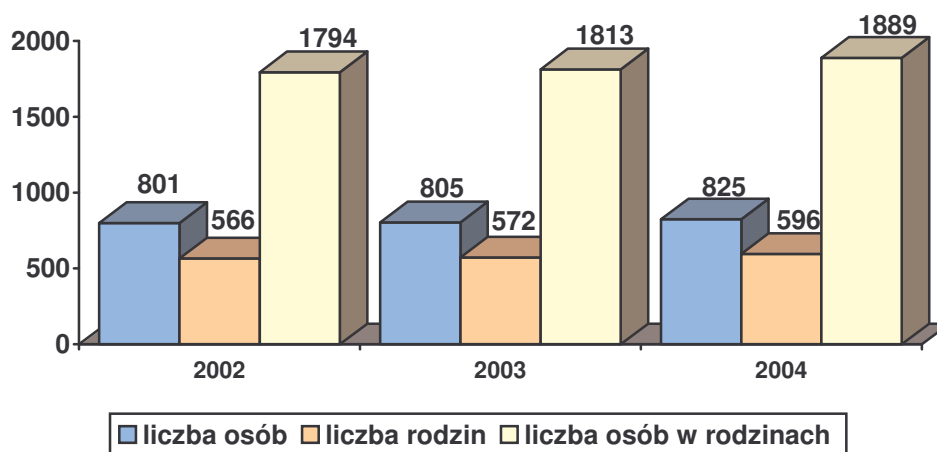
Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art. 3. 1).

Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2002–2004

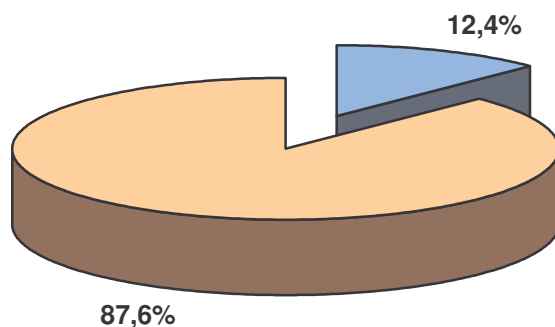

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

W mieście Siemiatycze na przestrzeni lat 2002-2004 widoczny jest systematyczny wzrost liczby osób objętych pomocą społeczną. W roku 2002 pomocą społeczną objęto ogółem 1.794 osoby, w roku następnym 1.813 osób, a w roku 2004 –

1.889 osób. Warto zauważyć, iż wzrost liczby osób objętych pomocą społeczną nastąpił pomimo wprowadzenia w roku 2004 zmian ustawowych, umożliwiających części beneficjentom przejście do systemu świadczeń rodzinnych.

Ilość osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2004 roku a ludność miasta

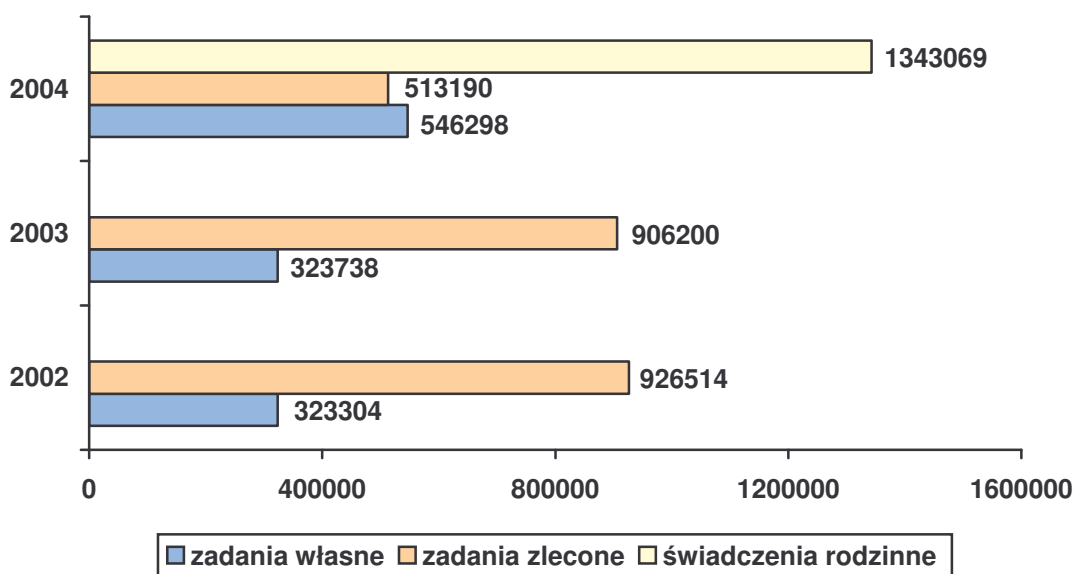

■ osoby objęte pomocą społeczną ■ pozostali mieszkańcy miasta

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Spośród 15.209 mieszkańców miasta, 1.889 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w 2004 roku. Jest to rzeczywista liczba osób korzystających z pomocy społecznej, bowiem obejmuje również rodziny osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

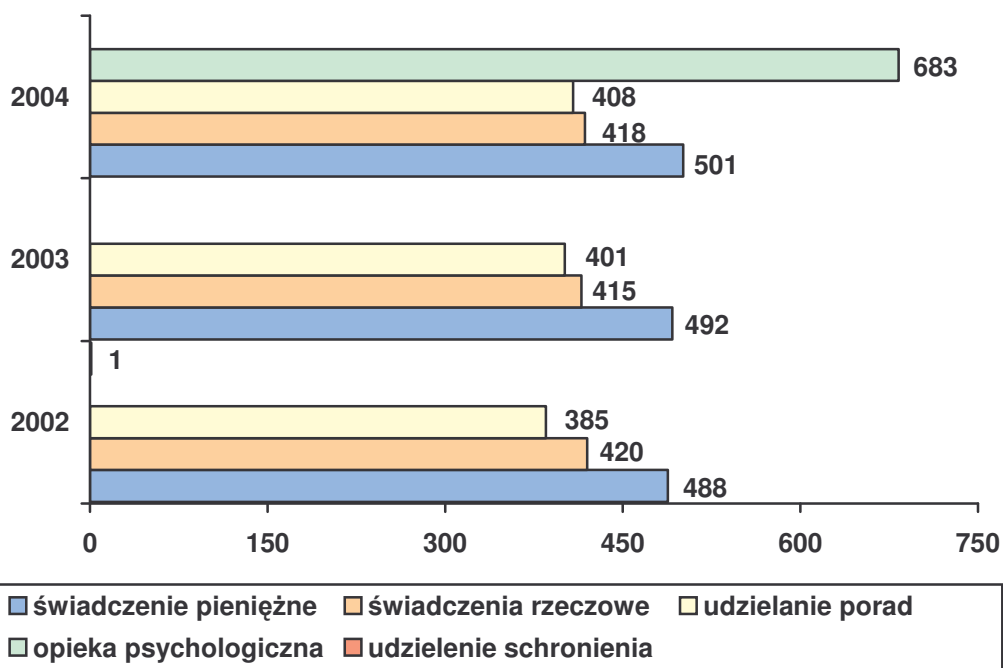
Wydatki na pomoc społeczną i świadczenia rodzinne w latach 2002-2004

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu miasta oraz kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa) oraz wartość przyznanych świadczeń rodzinnych. Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w mieście, należy zauważyć, że nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w roku 2004 wzrosły w stosunku do lat ubiegłych, za sprawą świadczeń rodzinnych. Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2002 – 1.249.818 zł, w roku 2003 – 1.229.938 zł, a w 2004 roku – 2.402.857 zł (w tym 1.343.069 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS w latach 2002-2004

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

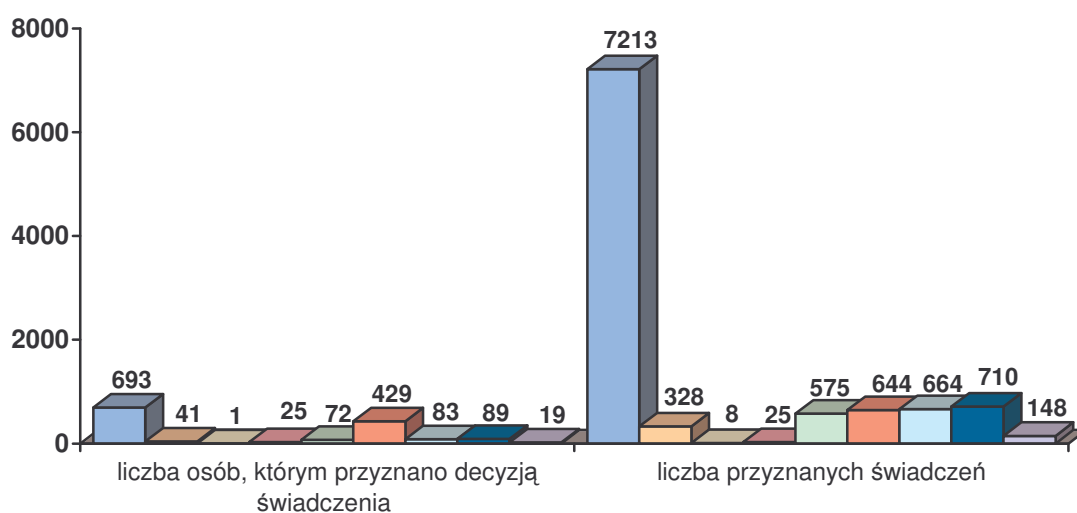
Analiza danych pozwala stwierdzić, iż opieka psychologiczna jest preferowaną przez beneficjentów formą pomocy. Drugim w kolejności rodzajem udzielanej pomocy są świadczenia pieniężne. Na przestrzeni lat 2002-2004 widoczny jest systematyczny wzrost tego rodzaju wsparcia.. Na kolejnym miejscu znajdują się świadczenia rzeczowe. W przypadku tej formy pomocy obserwuje się stabilne zachowanie. Należy również zwrócić uwagę na systematyczny wzrost liczby osób korzystających z porad udzielanych przez pracowników ośrodka.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2002-2004

Typy świadczeń	Liczba osób		
	2002	2003	2004
Pieniężne	488	492	501
Rzeczowe	420	415	418
Udzielenie porad	385	401	408
Opieka psychologiczna			683
Udzielenie schronienia	1		

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Liczba i rodzaje świadczeń rodzinnych przyznanych w okresie maj-grudzień 2004 rok (według decyzji administracyjnych)

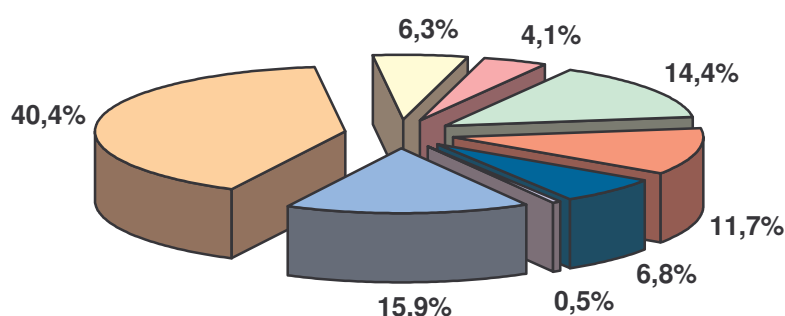
- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- zasiłek pielęgnacyjny
- inne

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Zdecydowana większość osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenia rodzinne, otrzymuje zasiłek rodzinny (693 osób). Następną, co do liczebności grupę stanowią osoby, które uzyskały dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (429 osób). Na kolejnych miejscach znalazły się osoby

pobierające zasiłek pielęgnacyjny (89 osób), otrzymujące dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (83 osoby) oraz z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka (72 osoby). Najmniej liczną grupę stanowią osoby, które korzystając z systemu świadczeń rodzinnych, otrzymują dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych (ogółem 1 osoba).

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2004 roku

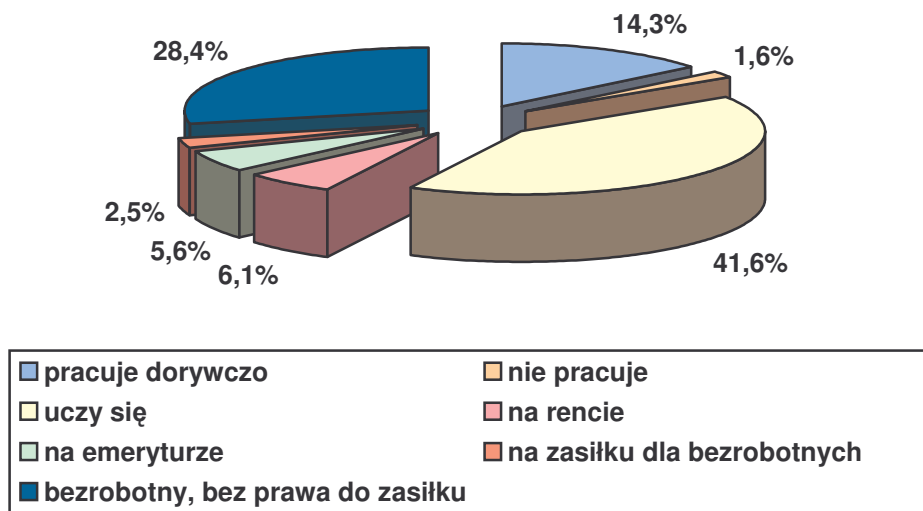
■	niepełnosprawność
■	bezrobocie
■	alkoholizm
■	ubóstwo
■	potrzeba ochrony macierzyństwa
■	bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
■	długotrwała choroba
■	inne (sieroctwo i trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy wnioskuje o pomoc z systemu pomocy społecznej jest bezrobocie (807 osób w rodzinach). Brak zatrudnienia, które nie jest tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, jest źródłem problemów i patologii. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te narastają i rodzą kolejne, takie jak ubóstwo, frustrację, izolację, alkoholizm, bezzradność życiową. Kolejnym powodem przyznawania pomocy jest niepełnosprawność (318 osób w rodzinach). Istotnymi przyczynami udzielanego wsparcia w mieście są również potrzeba ochrony macierzyństwa i bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (odpowiednio 288 i 233 osoby w rodzinach). Innymi powodami przyznania pomocy są: długotrwała choroba (136 osób w rodzinach), alkoholizm (126 osób w rodzinach) i ubóstwo (82 osoby w rodzinach). Należy

podkreślić, że wskazano główne przyczyny przyznania pomocy, w tle natomiast pozostają m.in. trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego i sieroctwo.

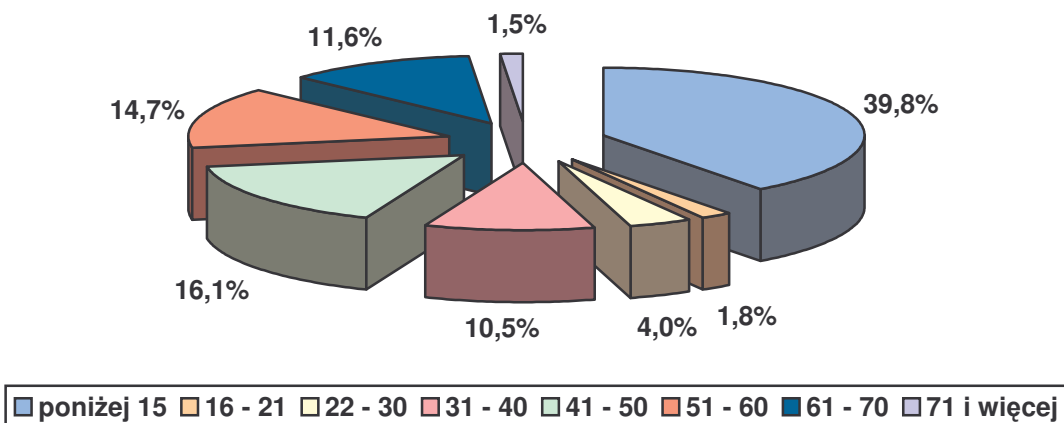
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2004 r.

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Analizując strukturę odbiorców ze względu na aktywność zawodową dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę stanowią osoby, które się uczą (343 osoby). Drugą, co do wielkości, grupę stanowią osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (234 osoby). Na kolejnych miejscach znajdują się osoby pracujące dorywczo (118 osób) oraz będące na rencie (50 osób) i na emeryturze (46 osób). Najmniej liczne grupy stanowią osoby, które są na zasiłku dla bezrobotnych (21 osób) oraz niepracujące (13 osób).

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2004 roku

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Dokonując analizy struktury demograficznej wszystkich beneficjentów ośrodka pomocy społecznej, okazało się, że najliczniejszą grupę stanowią osoby poniżej 15 roku życia (328 osób). Dzieci są wspierane przez ośrodek świadczeniem w postaci dożywiania w szkołach, natomiast ich liczba sprawia, że kwestia dziecka w mieście powinna być przedmiotem szczególnego zainteresowania władz samorządowych. Liczne grupy stanowią również osoby w wieku 41-50 (133 osoby) i 51-60 lat (121 osób). Na kolejnych miejscach są osoby w przedziałach wiekowych 61-70 (96 osób) i 31-40 (87 osób) oraz 22-30 lat (33 osoby). Najmniej liczne grupy reprezentują osoby w wieku 16-21 (15 osób) oraz powyżej 71 roku życia (ogółem 12 osób).

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w roku 2004

Wyszczególnienie		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem		596	1889
	o liczbie osób 1	167	167
	2	63	126
	3	82	246
	4	139	550
	5	96	480
	6 i więcej	49	320
w tym: Rodziny z dziećmi (ogółem)		409	1570
	o liczbie osób 1	20	20
	2	40	80
	3	48	144
	4	243	972
	5	43	255
	6	10	60
	7 i więcej	5	39

Wyszczególnienie		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny niepełne (ogółem)		100	331
	o liczbie osób 1	33	67
	2	33	102
	3	20	83
	4 i więcej	14	79
Rodziny emerytów i rencistów (ogółem)		96	198
o liczbie osób 1		36	36
2		18	36
3		42	126

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

Analizując strukturę rodzin objętych pomocą społeczną w roku 2004 dochodzimy do wniosku, że najliczniejsze grupy stanowią rodziny jednoosobowe (czyli osoby samotne; 167 rodzin) oraz czteroosobowe (139 rodzin). W poszczególnych typach rodzin dane kształtują się odmiennie. Wśród rodzin z dziećmi dominują rodziny czteroosobowe (243 rodziny), w gronie rodzin niepełnych – jedno- i dwuosobowe (po 33 rodziny), a wśród rodzin emerytów i rencistów – trzyosobowe (42 rodziny). W przypadku rodzin z dziećmi i niepełnych następuje, co do liczebności grupy stanowią rodziny trzyosobowe (odpowiednio 48 i 20 rodzin). Jeśli natomiast chodzi o rodziny emerytów i rencistów drugą w kolejności grupą są rodziny jednoosobowe (36 rodzin). Zwraca uwagę znaczna grupa rodzin z dziećmi pozostających beneficjentami systemu pomocy społecznej.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

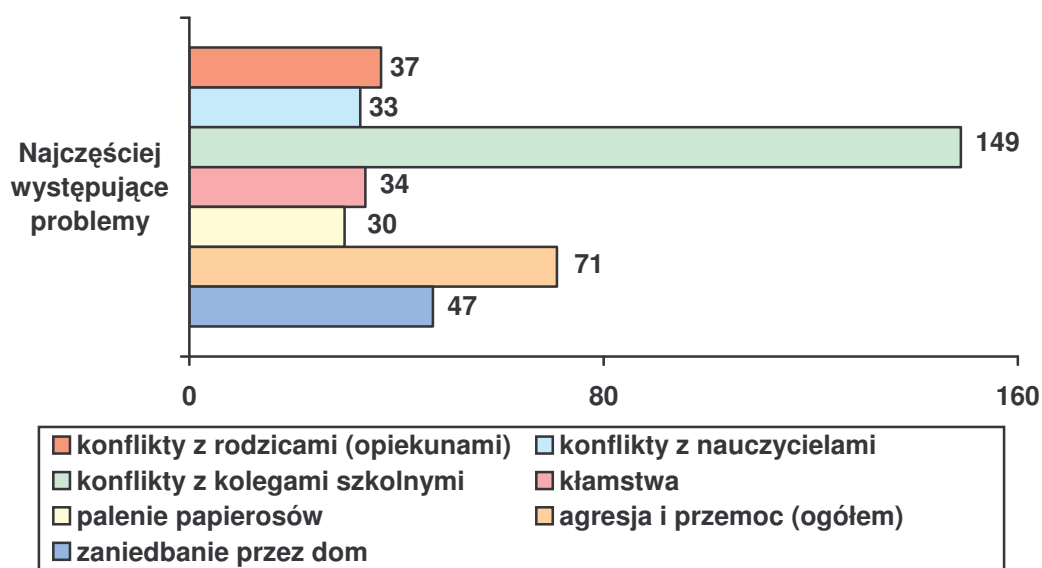
W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół miasta ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 4 ankiety, z czego 1 dotyczyła szkoły podstawowej, 1 gimnazjum, a 2 Zespołu Szkół (z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi). W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Stopień nasilenia problemów na terenie szkół

Lp.	Cechy patologii społecznej	Stopień nasilenia cechy	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1.	Konflikty z rodzicami (opiekunami)	4 (37)	
2.	Konflikty z rodzeństwem	4 (19)	
3.	Konflikty z nauczycielami	3 (33)	1
4.	Konflikty z kolegami szkolnymi	4 (149)	
5.	Kłamstwa	4 (34)	
6.	Wagary	4 (22)	
7.	Alkoholizowanie się	2 (9)	2
8.	Narkotyzowanie się	1 (4)	3
9.	Palenie papierosów	3 (30)	1
10.	Ucieczki z domu	2 (>1)	1
11.	Kradzieże	4 (7)	
12.	Agresja i przemoc, w tym:		
	- poniżanie	3 (18)	1
	- zastraszanie	2 (11)	2
	- znęcanie się	2 (21)	2
	- bicie	3 (17)	1
	- wymuszanie pieniędzy	2 (4)	2
	- zmuszanie do palenia papierosów		4
13.	Autoagresja	2 (6)	2
14.	Przestępczość ujawniona	2 (6)	2
15.	Niszczenie mienia szkolnego	2 (7)	2
16.	Drugoroczność	3 (>11)	
17.	Udział w grupach negatywnych	3	1
18.	Opieka kuratora sądowego	4 (18)	
19.	Przemoc w rodzinie	3 (19)	1
20.	Zaniedbanie przez dom	4 (>47)	
21.	Wykorzystywanie seksualne		4

Badania własne Centrum AV.

Problemy uczniów w środowisku szkolnym

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 21 zmiennych. Stwierdzając obecność lub brak poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na zjawisko ubożenia rodzin (niemożność opłacenia wycieczek szkolnych dzieci) i związany z nim problem bezrobocia, zaniechanie przez dom spowodowane m.in. emigracją zarobkową rodziców, patologie występujące w domu (odnoszące się do uzależnień rodziców i przemocy w rodzinie) oraz przypadki agresji (prowadzącej do konfliktów pomiędzy uczniami), opuszczania zajęć i sięgania przez uczniów po środki uzależniające.

Wszystkie szkoły prowadzą dożywianie uczniów, choć zapotrzebowanie w tym zakresie wykracza poza ich obecne możliwości. Ogół placówek posiada dostęp do internetu, większość do sali gimnastycznej, a tylko w jednej z nich funkcjonują klasy integracyjne. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. szkolnego kółka sportowego i koła zainteresowań), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne i rewalidacyjne. Z analizy wynika, że szkoły są bezpieczne dla dzieci i młodzieży, choć zdarzają się w nich miejsca (korytarze, sklepik i boisko szkolne), które wymagają nadzoru ze strony nauczycieli. We wszystkich placówkach przeprowadzane są badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego, a powszechnie realizowane programy

profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych, m.in. „Górze grosza” i „Pomóż i Ty” oraz organizowanie zbiórek zabawek dla dzieci i udział w pracy szkolnego koła „Caritas”.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność zapewnienia atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu (m.in. organizowanie i finansowanie zajęć pozalekcyjnych), zintensyfikowania działań w celu eliminacji zjawisk patologicznych (uzależnienia, agresja i przemoc), potrzebę budowania wśród wychowanków poczucia własnej wartości oraz zwiększenia pomocy osobom niepełnosprawnym (m.in. utworzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej). Wśród różnych form pomocy szkoły proponują uczniom m.in. zajęcia korekcyjno-kompensacyjne wyrównawcze i rewalidacyjne, pomoc pedagoga szkolnego i psychologa, organizowanie konsultacji w placówkach specjalistycznych (m.in. w Przychodni Psychologiczno-Pedagogicznej) oraz pomoc materialną (m.in. dofinansowanie wycieczek szkolnych) oraz żywnościową.

Przyczyny i charakter pomocy udzielanej przez pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siemiatyczach (dane odnoszą się do Powiatu Siemiatyckiego)

Formy udzielanej pomocy	Indywidualne spotkania dzieci i młodzieży z pedagogiem i psychologiem	Indywidualne spotkania rodziców z pedagogiem i psychologiem	Zajęcia grupowe z dziećmi i młodzieżą przeprowadzone w szkołach	Spotkania z rodzicami przeprowadzone na terenie szkół (prelekcje dla rodziców)	Praca w Punktach Konsultacyjnych (ośrodki zdrowia, przedszkola, szkoły średnie)
Zgłaszane problemy					
Sprawy wychowawcze (zaburzenia społeczno-emocjonalne)	190	315	25	50	120
Trudności w nauce	300	280		30	
Uzależnienia (alkoholizm, narkomania, nikotynizm, sekty, telewizja, internet, komputer)	30	32	20	10	40
Praca z osobami z wyrokiem sądowym	5				
Przemoc w rodzinie i szkole	16	22	63	8	

Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siemiatyczach.

W roku 2004 najczęstszymi powodami udzielania pomocy przez pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siemiatyczach były sprawy wychowawcze (zaburzenia społeczno-emocjonalne) oraz trudności w nauce. W obu przypadkach wsparcie przybierało głównie formę indywidualnych spotkań dzieci, młodzieży i rodziców z pedagogiem i psychologiem. Następną, w kolejności przyczyną udzielanej pomocy był problem uzależnień. W tym przypadku forma wsparcia była bardziej zróżnicowana i odnosiła się równie często do zajęć grupowych i spotkań z dziećmi, młodzieżą i rodzicami w szkołach oraz udzielania porad w Punktach Konsultacyjnych. Istotnym powodem udzielanej pomocy był również problem przemocy w rodzinie i szkole. W tym przypadku wsparcie przybierało przeważnie formę zajęć grupowych z dziećmi i młodzieżą w szkołach.

Jak wynika z doświadczeń i informacji uzyskanych przez pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siemiatyczach, na terenie powiatu zwiększa się liczba rodzin dysfunkcyjnych (z powodu bezrobocia i migracji zarobkowej rodziców). Wśród zjawisk, które wpływają niekorzystnie na prawidłowe funkcjonowanie rodziny należy wymienić: pozostawianie dzieci bez opieki rodziców, rozbitcie rodzin, zaburzenie komunikacji w rodzinie (nieumiejętność nawiązania pozytywnych relacji), brak umiejętności rozwiązywania problemów oraz obawę przed skorzystaniem z usług specjalistów (lęk przed napiętnowaniem ze strony środowiska).

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

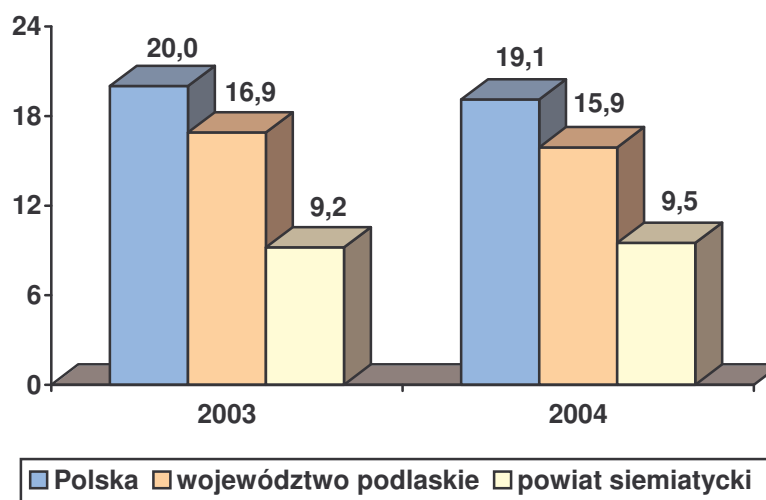
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontaktu, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane

na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2004

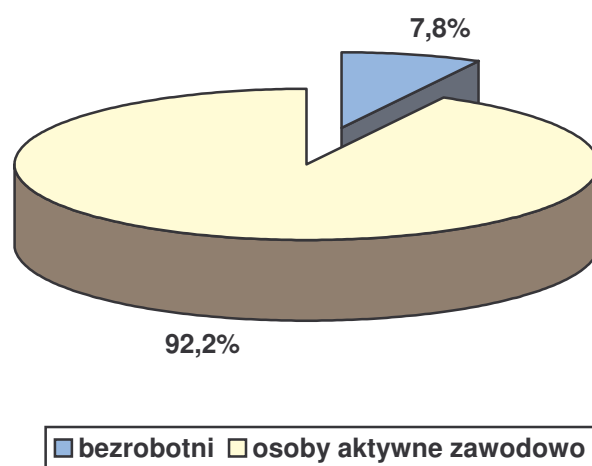

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż powiat siemiatycki charakteryzuje się, znacznie niższą w porównaniu do województwa podlaskiego i kraju, stopą bezrobocia.. Można również zaobserwować, iż w roku 2004 uległa ona zmniejszeniu w skali państwa i województwa oraz nieznacznie wzrosła w skali powiatu.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach na dzień 31 grudnia 2004 roku w mieście Siemiatycze pozostawało zarejestrowanych 755 bezrobotnych. Wśród bezrobotnych większą liczebnie grupą byli mężczyźni, którzy stanowili 386 ogółu bezrobotnych w mieście. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

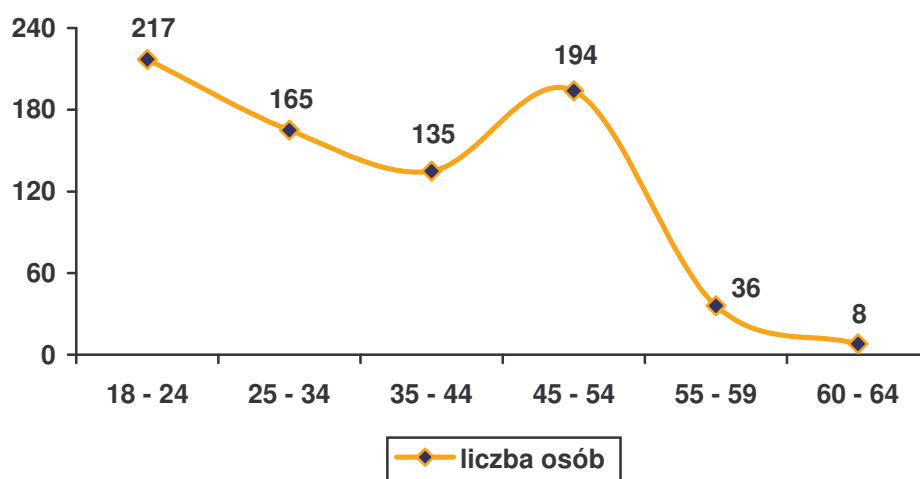
Bezrobotni a osoby aktywne zawodowo z końcem 2004 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach.

Spośród 9.637 osób będących w wieku produkcyjnym z końcem 2004 roku, 755 osób pozostawało bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wieku w 2004 roku

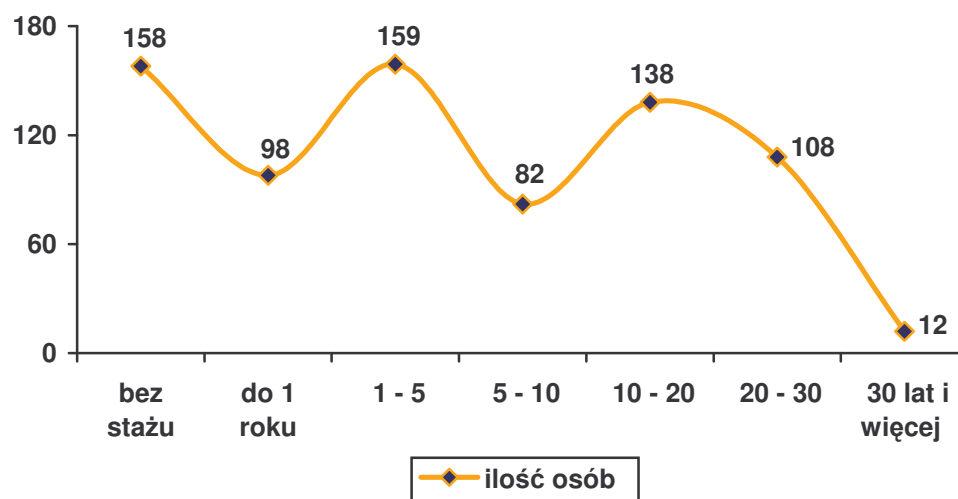
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach.

Najliczniejszą grupę pozostających bez pracy stanowią osoby w wieku od 18 do 24 lat. W rejestrach figuruje ich 217 ogółem. Kolejnymi licznymi grupami są osoby w wieku 45-54 (194 osoby), 25-34 (165 osób) i 35-44 lata (135 osób).

W przedziale wiekowym od 55 do 59 lat zewidencjonowano 36 bezrobotnych, natomiast najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku 60-64 lata – 8 osób. Dane te

świadczą o trudnościach w znalezieniu pracy tak przez osoby młode, jak i w wieku od 35 do 54 lat i zarazem oddają pozytywny obraz osób starszych, które, jak można mniemać, albo są w dalszym ciągu czynne zawodowo, albo zostały już objęte świadczeniami przedemerytalnymi.

Bezrobotni według stażu pracy w 2004 roku

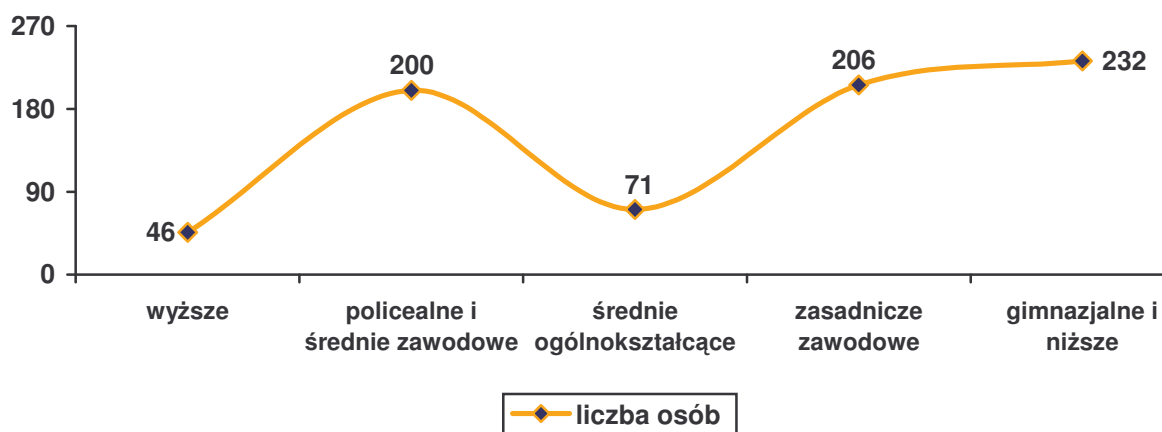
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach.

Najliczniej reprezentowaną grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby ze stażem do 5 lat oraz nieposiadające żadnego stażu pracy (tj. absolwenci bądź osoby nigdy niepracujące) – odpowiednio 159 i 158 osób. Kolejną grupę stanowią osoby ze stażem od 10 do 20 lat. Ogółem to 138 osób. Najmniej bezrobotnych zanotowano w grupie osób legitymujących się stażem 30-letnim i dłuższym – 12 osób. Dane te wskazują jednak najprawdopodobniej na to, iż osoby te w większości nabyły już uprawnienia emerytalne bądź też prawo do świadczeń przedemerytalnych.

W grupie bezrobotnych ze stażem pracy do jednego roku znalazło się 98 osób, ze stażem od 5 do 10 lat – 82 osoby, a ze stażem od 20 do 30 lat – 108 osób.

Analizując powyższe zestawienie należy zwrócić uwagę na mniejszą liczbę bezrobotnych wśród osób ze stażem od 5 do 10 lat oraz do jednego roku i dosyć liczną grupę osób pozostających bez pracy w gronie tych, którzy posiadają staż od 10 do 30 lat.

Bezrobotni według wykształcenia w 2004 roku

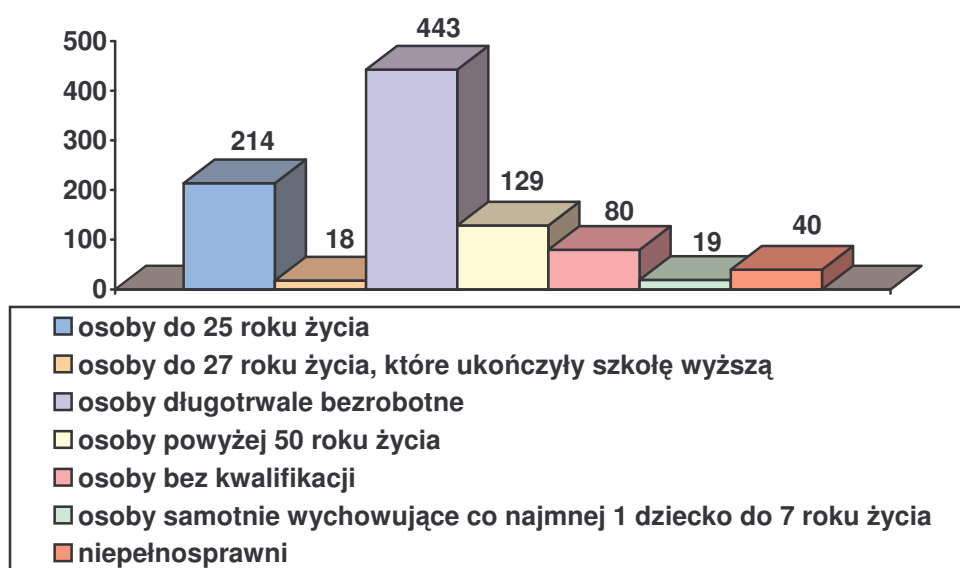

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach.

Poziom wykształcenia ma istotny wpływ na sytuację osoby na rynku pracy. Jak wskazuje wykres, najwyższe bezrobocie osiąga osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. W tym przedziale aż 232 osoby posiadają status bezrobotnego. Kolejne, równie liczne grupy stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym – odpowiednio 206 i 200 osób.

Problem braku zatrudnienia w najmniejszym stopniu dotyczy osób z wykształceniem wyższym (46 osób) i średnim ogólnokształcącym (ogółem 71 osób). Dlatego istotne jest, by zwracać szczególną uwagę na kształcenie dzieci i młodzieży oraz doksztalcanie dorosłych.

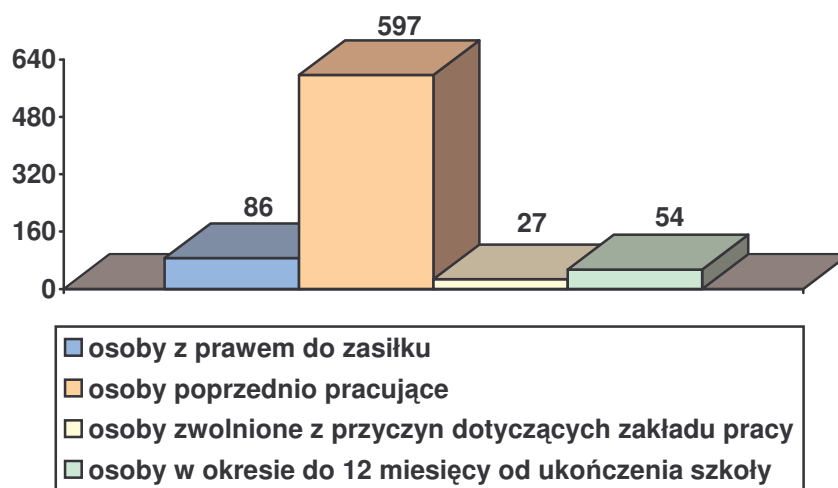
Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach.

Analiza powyższego wykresu pozwala stwierdzić, iż najliczniejszą grupę wśród osób pozostających bez zatrudnienia stanowią bezrobotni długotrwale. Ogółem to 443 osoby. Drugą co do wielkości grupą są osoby, które nie ukończyły 25 roku życia (214 osób). Na kolejnych miejscach znajdują się osoby powyżej 50 roku życia (129 osób), osoby nieposiadające kwalifikacji (80 osób) oraz niepełnosprawni (40 osób). Problem bezrobocia w najmniejszym stopniu dotyka osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia oraz osoby do 27 roku życia, które ukończyły szkołę wyższą (odpowiednio 19 i 18 osób).

Struktura bezrobotnych

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach.

Najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby, które już wcześniej pracowały. Ogółem to 597 osób. Na kolejnych miejscach znajdują się osoby z prawem do zasiłku (86 osób) oraz osoby, które ukończyły szkołę w okresie do 12 miesięcy (54 osoby). Najmniej liczną grupę stanowią osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy (ogółem 27 osób)

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku

pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym. Ilość osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	Razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	Ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	Ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

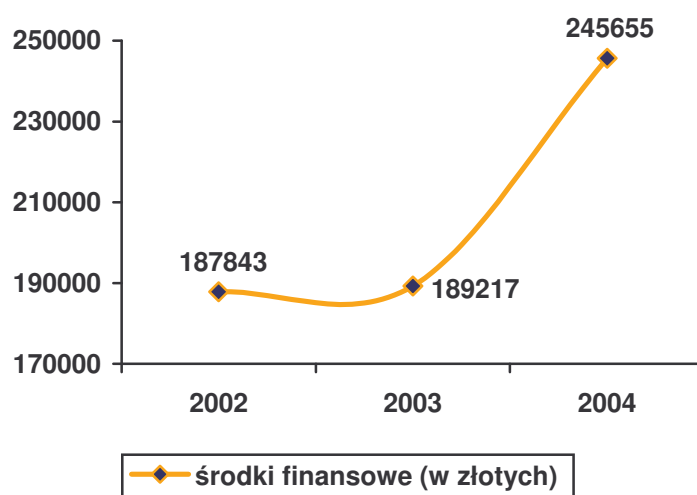
Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców,

którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 596 rodzin, będących beneficjentami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach w 2004 roku, 34 rodziny (liczące 126 osób) ubiegające się o pomoc swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nieco mniej widoczne jest używanie narkotyków. Z tytułu narkomanii Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność miasta, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2004 roku Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 30 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 14 osób skierowano na leczenie. W analizowanym okresie MKRPA dokonała również 60 kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemiatyczach.

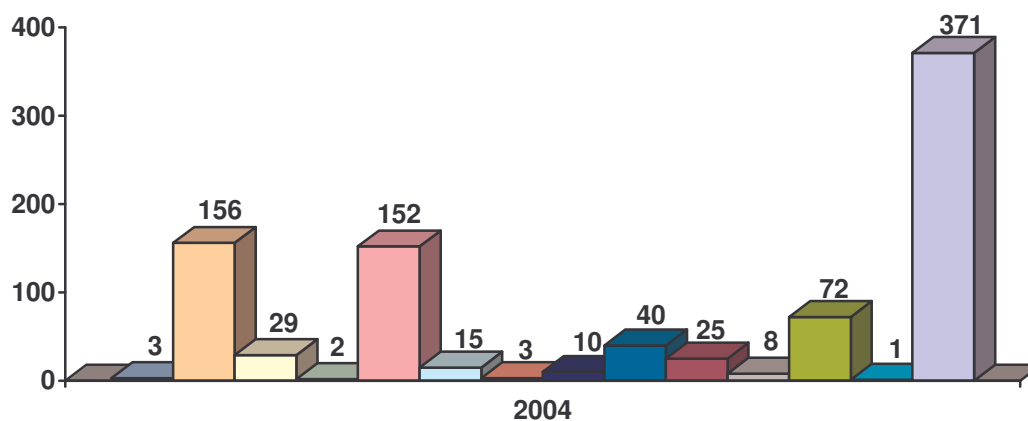
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w mieście Siemiatycze zwiększała się z roku na rok. W roku 2002 wyniosła 187.843 zł, w roku następnym wynosiła 189.217 zł, a w 2004 roku wyniosła 245.655 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność miasta Siemiatycze.

Z przeprowadzonej analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2004 roku wynika, że na terenie Powiatu Siemiatyckiego stwierdzono ogółem 887 przestępstw.

Liczba i rodzaje przestępstw stwierdzonych na terenie Powiatu Siemiatyckiego w 2004 r.

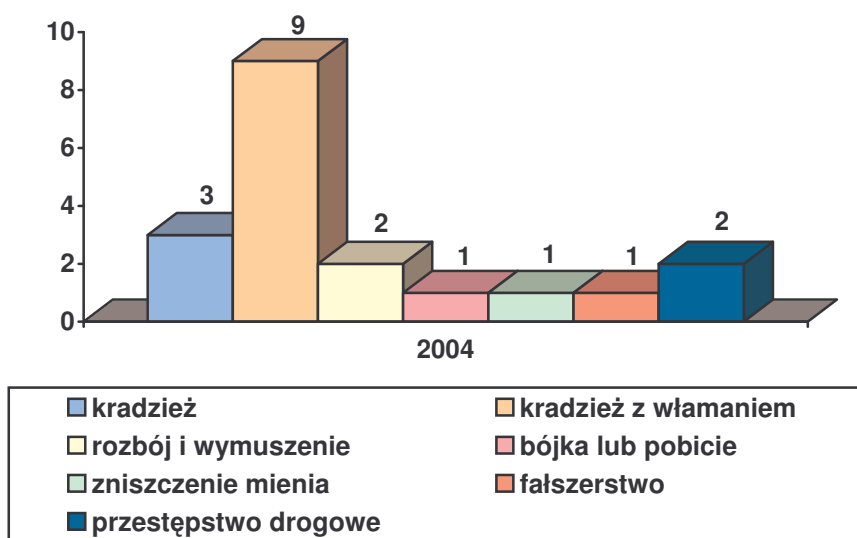

zabójstwo	kradzież
kradzież samochodu	krótkotrwały zabór samochodu
kradzież z włamaniem	rozbój i wymuszenie
rozbój z użyciem broni	bójka lub pobicie
zniszczenie mienia	posiadanie i handel narkotykami
oszustwo	falszerstwo
korupcja	przestępstwo drogowe

Dane Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach.

Najczęściej popełnianymi przestępstwami w roku 2004 były przestępstwa drogowe (371 przypadków), kradzieże mienia i z włamaniem (ogółem 337 przypadków), falszerstwa (72 przypadki) oraz zniszczenia mienia (40 przypadków). W analizowanym okresie ustalono 699 podejrzanych, z których 415 popełniło przestępstwa będąc pod wpływem alkoholu. Do Izby Wyrzeźwień w Białymstoku przewieziono 37 osób, a w Pomieszczeniu dla Osób Tymczasowo Aresztowanych Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach umieszczono do wyrzeźwienia 34 osoby.

Liczba i rodzaje przestępstw popełnionych przez nieletnich w 2004 roku

Dane Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach.

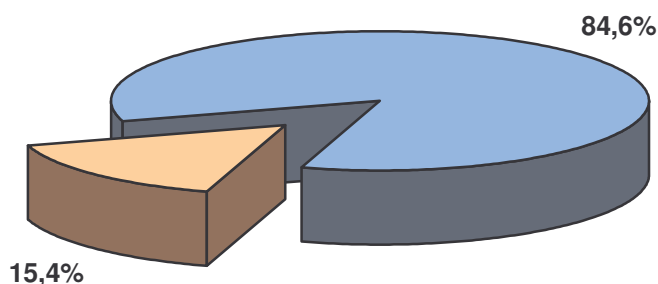
Najczęściej popełnianymi przestępstwami przez nieletnich w roku 2004 były kradzieże mienia i z włamaniem (ogółem 12 czynów). Ponadto, w analizowanym okresie policjanci Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach ujęli 52 nietrzeźwych nieletnich.

W roku 2004, na terenie miasta Siemiatycze pod dozorem sądowym kuratorów zawodowych i społecznych dla dorosłych pozostawało 211 osób, którym sąd warunkowo zawiesił wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności oraz 27 skazanych warunkowo, przedterminowo zwolnionych z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. W tym samym okresie pod nadzorem kuratorów rodzinnych (kadry zawodowej i kuratorów społecznych) znajdowały się 22 rodziny z tytułu ograniczenia władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców, 11 nieletnich, wobec których był wykonywany środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora oraz 5 osób uzależnionych od alkoholu z orzecznym obowiązkiem leczenia odwykowego (kolejnych 12 osób było zobowiązanych do leczenia odwykowego bez ustanowionego nadzoru kuratora). W ocenie kuratorów z pionu rodzinnego Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim głównymi przesłankami ograniczenia władzy rodzicielskiej były: nadużywanie alkoholu przez rodziców lub jednego z nich (najczęściej przez ojca małoletnich), pozostawianie dzieci bez należytej opieki z powodu wyjazdu rodziców (głównie matek) za granicę w celach zarobkowych oraz niewydolność wychowawcza lub niezaradność życiowa rodziców, która skutkuje różnymi zaniedbaniami w sferze pieczy rodzicielskiej lub w stanie funkcjonowania rodziny.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne w 2002 roku

■ osoby niepełnosprawne prawnie ■ osoby niepełnosprawne biologiczne

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

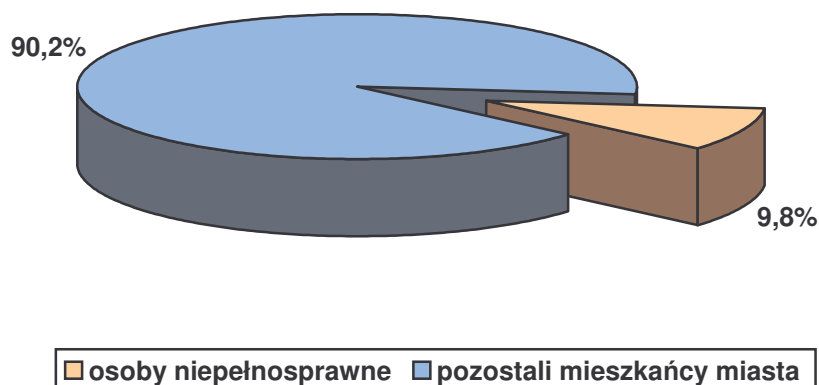
Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku, w mieście Siemiatycze zamieszkiwały 1.502 osoby niepełnosprawne. Zdecydowana większość z nich, tj. 1.270 osób, posiadała orzeczenie o niepełnosprawności.

Z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w roku 2004 skorzystało 318 osób (liczba osób w rodzinach). Niepełnosprawność jest więc drugą co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyną udzielania wsparcia.

Do instytucji świadczących opiekę i pomoc osobom niepełnosprawnym na terenie miasta Siemiatycze należą: Dom Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy

Spółecznej, Centrum Pomocy Rodzinie i Caritas. W szkołach na terenie miasta istnieją klasy integracyjne.

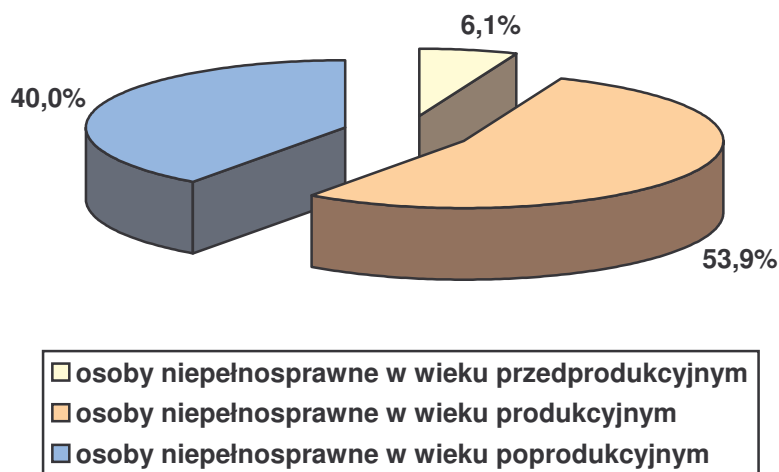
Osoby niepełnosprawne a ludność miasta w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w mieście Siemiatycze zamieszkiwały 1.502 osoby niepełnosprawne, co stanowiło 9,8% ogółu mieszkańców miasta. Większą liczebnie grupę stanowiły kobiety (782 osoby).

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Spośród wszystkich osób niepełnosprawnych zamieszkujących miasto Siemiatycze w 2002 roku, 91 osób to dzieci i młodzież, a 810 osób osiągnęło wiek produkcyjny. Zwraca uwagę znaczna liczba osób w wieku poprodukcyjnym (601 osób).

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne miasta, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS, radnych, mieszkańców miasta.

Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Słabe strony miasta

Wśród słabości miasta Siemiatycze pojawia się kilkanaście kwestii. Jedną z nich jest problem alkoholizmu (zjawisko spożywania alkoholu w miejscach publicznych), Równie istotnymi problemami są bezrobocie (niewystarczająca liczba miejsc pracy) i ubóstwo. Poważnym zagadnieniem jest także niedostateczna ilość ofert kulturalnych (kino, teatr) i miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych (kawiarnie, basen, obiekty sportowe, kluby, place zabaw) do spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Dokucza również hałas (obecność młodzieży na ulicach w godzinach nocnych). Innym problemem jest niski poziom bezpieczeństwa na ulicach (chuligaństwo, wandalizm) oraz zbyt mała liczba patroli i interwencji policyjnych. Kolejną bolączką Siemiatycz jest zły stan dróg i chodników. Mieszkańcy miasta zwracają również uwagę na brak tolerancji i życzliwości wśród ludzi oraz obojętność na problemy innych.

Najważniejsze problemy społeczne w mieście

Za najważniejsze problemy w mieście uznano bezrobocie i alkoholizm. Oba problemy, silnie ze sobą skorelowane, według respondentów z coraz większą intensywnością dotyczą mieszkańców miasta i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze bardziej odczuwalne. Należy zauważyć, iż według oficjalnych statystyk problem alkoholizmu jest marginalny, wręcz nieistniejący jak na ponad piętnastotysięczną społeczność Siemiatycz. Natomiast według mieszkańców jest widocznym i ciągle

narastającym, negatywnym zjawiskiem społecznym. Innym, poważnym zagadnieniem, wskazanym przez respondentów, jest problem narkomanii. Na kolejnych miejscach znalazły się takie kwestie jak: problematyka społeczna (profilaktyka uzależnień i kwestia pomocy osobom starszym), problemy mieszkaniowe i szkolnictwa ponadgimnazjalnego, konieczność zapewnienia dzieciom i młodzieży atrakcyjnych ofert spędzania wolnego czasu, zjawisko ubożenia rodzin, niski poziom bezpieczeństwa (przestępczość nieletnich) i inwestycji w mieście, trudności w dostępie do specjalistycznych usług medycznych, przemoc domowa, brak obwodnicy oraz zły stan dróg.

Szczególnie narażone grupy społeczne

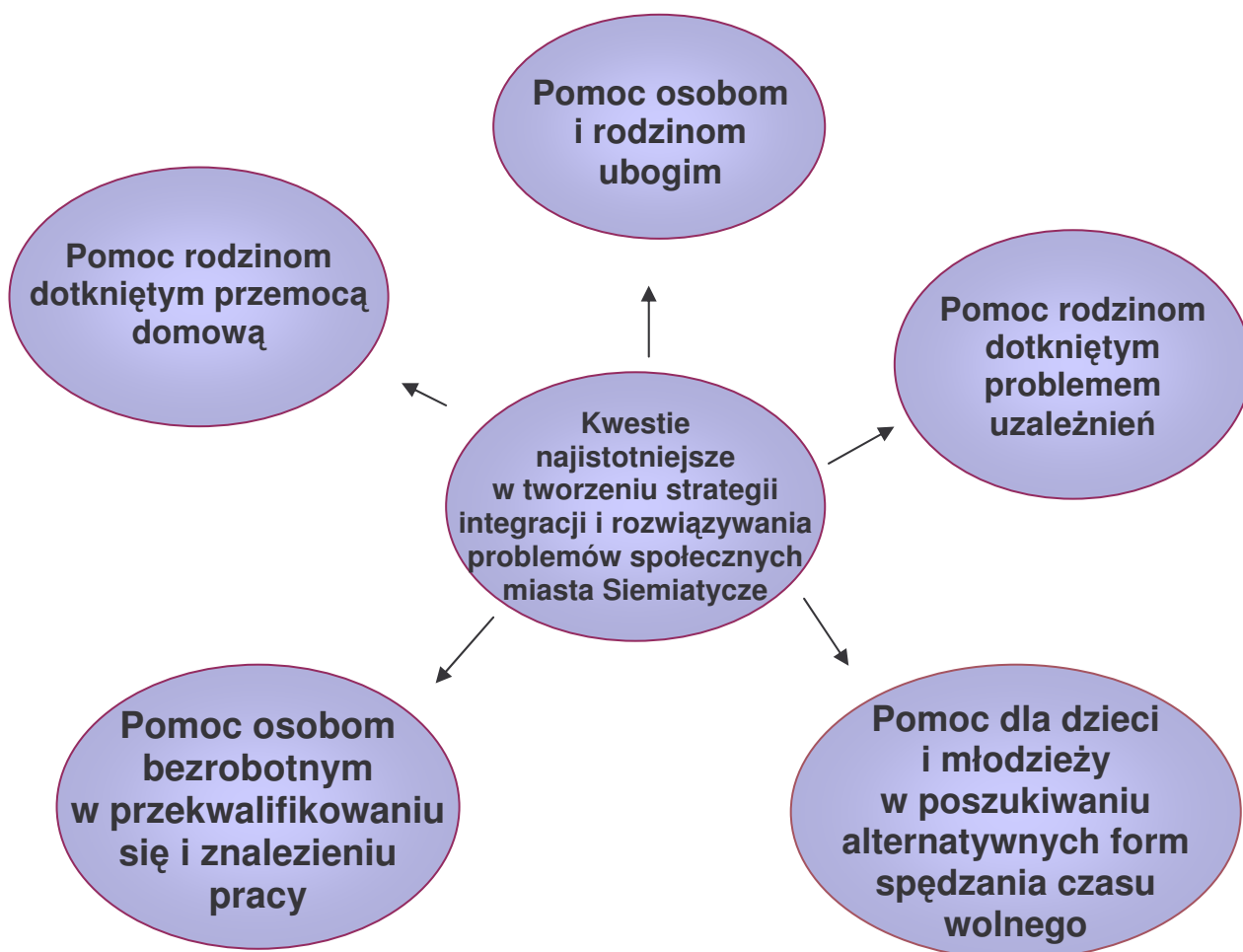
Za szczególnie narażonych uznano ludzi bezrobotnych, w tym młodzież i absolwentów szkół szukających pracy. Kolejne grupy dotknięte lokalnymi problemami społecznymi stanowią dzieci i młodzież oraz osoby starsze i samotne. Do grona narażonych zaliczono również rodziny wielodzietne i dotknięte problemem uzależnień oraz ludzi ubogich. Grupę mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych, stanowią także osoby niepełnosprawne, samotnie wychowujące dzieci, nauczyciele, rodzice, pracownicy służb pomocy społecznej i pośrednio wszyscy mieszkańcy miasta.

Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych miasta Siemiatycze. Wybierali trzy najistotniejsze kwestie z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy kwestie, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Lp.	Kwestie społeczne	Ilość wskazań
1.	Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy	20
2.	Pomoc dla dzieci i młodzieży w poszukiwaniu alternatywnych form spędzania czasu wolnego	19
3.	Pomoc osobom i rodzinom ubogim	16
4.	Pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień	11
5.	Pomoc rodzinom dotkniętym przemocą domową	11

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego. Kwestie te szeregujemy następująco:

Badania własne Centrum AV.

Ponadto do kwestii ważnych zaliczono pomoc ludziom starym i samotnym, osobom niepełnosprawnym i nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci, pomoc osobom bezdomnym, ludziom dotkniętym skutkami powodzi lub innymi klęskami żywiołowymi, samotnym kobietom w ciąży i matkom, które są w trudnej sytuacji życiowej, rodzinom i osobom w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych, problem narkomanii wśród młodzieży oraz pomoc osobom marginalizowanym i wykluczonym w integracji ze społeczeństwem. Należy dodać, iż w prezentowanym zestawieniu pominięto kategorie, na które nie było wskazań, tj. pomoc uchodźcom i repatriantom, byłym więźniom, chorym na AIDS oraz pomoc w dostępie do profilaktyki i ochrony życia dla osób marginalizowanych.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestie osób bezdomnych

Mocne strony

- istnienie organizacji pozarządowych niosących pomoc bezdomnym,
- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- miasto posiada wiedzę dotyczącą miejsc grupowania się bezdomnych, dostrzega różnorodność problemu bezdomności i dostatecznie angażuje służby do działań na rzecz bezdomnych,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,

- miasto umiejętnie komunikuje się z mediami w sprawach bezdomności.

Słabe strony

- miasto nie dysponuje indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- stosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych,
- istnienie problemu minimalizowania zjawiska bezdomności w małych społeczności lokalnych,
- brak struktury stacjonarnej i standaryzacji usług dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- istnieje współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a instytucjami samorządowymi i rządowymi,
- obiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- system gospodarczy ma wpływ na problem bezdomności w mieście,
- nie istnieje zjawisko ograniczania praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego i dostępu do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- społeczeństwo nie akceptuje osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- prawidłowe wykorzystywanie środków z zezwoleń i dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- współpraca, stały przepływ informacji oraz wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi,
- społeczności lokalne włączają się w działania pomocowe.

Słabe strony

- brak dobrze przygotowanej bazy lokalowej i bazy leczenia odwykowego,
- miasto nie dysponuje miejscami pobytu dla ofiar przemocy.

Szanse

- traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego,

- wspólna praca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- system informacji jest dostatecznie wykorzystany,
- zapobieganie szkodom społecznym w sensie: ekonomicznym, zdrowotnym i rodzinnym.

Zagrożenia

- niewystarczające możliwości, by sprostać potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- nie istnieje system wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- nieskuteczność i nieefektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- skuteczna pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej,
- działania socjalne z rodziną.

Słabe strony

- brak kadry wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówki oświatowej zajmującej się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych,
- deficyt placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Szanse

- dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Mocne strony

- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży; dobra komunikacja pomiędzy instytucjami rządowymi i pozarządowymi,
- aktywne działanie pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- samorząd wspiera organizacje pozarządowe i grupy nieformalne pracujące na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny oraz prowadzi działania zapobiegające dysfunkcjom w rodzinie,
- prowadzenie działalności w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- propagowanie idei wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych, brak zaangażowania w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej nie jest adekwatne do potrzeb,
- brak placówek resocjalizacyjnych, niedostateczna ilość placówek dla nieletnich i samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- miasto nie przeprowadza specjalistycznych analiz jakościowych w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży oraz nie zabezpiecza im dostępu do różnych form spędzania czasu wolnego,
- nie istnieją warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wzrost świadomości społecznej władz samorządowych,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- decentralizacja władzy nie sprzyja pomocy społecznej dzieciom i młodzieży,
- występowanie zjawisk rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny (uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych,

- bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa),
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną, niewystarczająca opieka medyczna szkół,
 - brak ofert spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,
 - niski poziom kultury prawnej wśród społeczeństwa,
 - brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestie osób bezrobotnych

Mocne strony

- niewysoka skala bezrobocia w mieście,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- osoby bezrobotne długotrwale podnoszą swoje kwalifikacje,
- istnienie organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym, z którymi współpracują władze lokalne,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysokie bezrobocie długotrwale wśród kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne długotrwale charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia.

Szanse

- współpraca władz z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- przestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy między władzami miasta a organizacjami pozarządowymi,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- programy skierowane do osób długotrwale bezrobotnych nie są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- nie wzrasta dostępność do kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych i więzi społecznych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem oraz zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej dla ludzi starych,
- istnienie profesjonalnie przygotowanej i adekwatnej do potrzeb kadry w dziedzinie spraw osób starszych,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- nie dochodzi do marginalizacji i izolacji placówek pomocy społecznej; dobra dostępność domów pomocy społecznej,
- możliwość samorealizacji osób starszych w organizacjach samopomocowych,
- poprawa sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- zadowalający poziom życia osób starych.

Słabe strony

- nie istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- miasto nie dysponuje małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz świadczeniobiorców pomocy społecznej; osoby starsze nie mają możliwości kontynuowania aktywności zawodowej,
- występowanie zjawiska marginalizacji problemów osób starszych,
- zmienia się model rodziny z wielopokoleniowej na jedno, dwupokoleniowe.

Szanse

- prowadzenie działań mających na celu uwrażliwienie systemu oświaty na problem osób starszych,
- infrastruktura jest dostosowana do osób starszych,
- koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- postęp medycyny wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych; istnienie korzystnych dla pomocy społecznej osobom starszym założeń świadczeń służby zdrowia.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- standardy usług nie są dostosowywane do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych i brak dokładnego rozpoznania potrzeb osób starszych,

- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych; migracja ludzi młodych na inne tereny,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- współpraca instytucji rządowych i pozarządowych,
- właściwy przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- osoby niepełnosprawne są zaangażowane w działalność samopomocy,
- rozpowszechnianie w środowisku pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych.

Słabe strony

- brak różnorodnych, aktywnie funkcjonujących organizacji pozarządowych w sferze niepełnosprawności;
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- edukowanie o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- zmniejsza się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta lub obejmujące swym zasięgiem działania jego mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom miasta. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. 11 Listopada 35A, 17-300 Siemiatycze.

1. Podmiot prowadzący:

Miasto Siemiatycze, ul. Pałacowa 2, 17-300 Siemiatycze.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w mieście.

Jednostka zatrudnia 5 pracowników socjalnych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców miasta, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w MOPS uczestniczy w licznych formach doształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia: „Zadania i możliwości pracownika socjalnego wobec przemocy w rodzinie”, „Kontakt z osobą zaburzoną psychicznie – jak lepiej rozumieć i motywować do działania”, Budowa Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”, „Europejski Fundusz Społeczny”, „Kontrakt socjalny – sposób realizacji” i „Praca socjalna z klientem pomocy społecznej”.

Państwowy Dom Pomocy Społecznej

ul. 3 Maja 1, 17-300 Siemiatycze.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat, ul. Legionów Piłsudskiego 3, 17-300 Siemiatycze.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka oferuje całodobową opiekę.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób wymagających całodobowej opieki (osoby niepełnosprawne i niedołążne).

Ilość osób objętych opieką w 2004 r. – 70.

Stółówka Miłosierdzia Bożego

ul. 11 Listopada 35 A, 17-300 Siemiatycze.

1. Podmiot prowadzący:

Caritas Diecezji Drohiczyńskiej. Oddział w Siemiatyczach.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka organizuje dożywianie.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób bezdomnych, z problemem alkoholowym, bezrobotnych, niepełnosprawnych i biednych.

Ilość osób objętych opieką w 2004 r. – 50.

Świetlica Socjoterapeutyczna dla dzieci

ul. 11 Listopada 35 A, 17-300 Siemiatycze.

1. Podmiot prowadzący:

Caritas Diecezji Drohiczyńskiej. Oddział w Siemiatyczach.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka prowadzi działalność opiekuńczo-wychowawczą, terapeutyczną i pomocową.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, niezaradnych życiowo i z problemami wychowawczymi.

Ilość osób objętych opieką w 2004 r. – 20.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W mieście Siemiatycze funkcjonuje 10 stowarzyszeń i 1 fundacja oraz istnieją 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego i 2 innego wyznania. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd miasta dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie realizacji zdań własnych oraz wsparcia rzeczowego i lokalowego.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

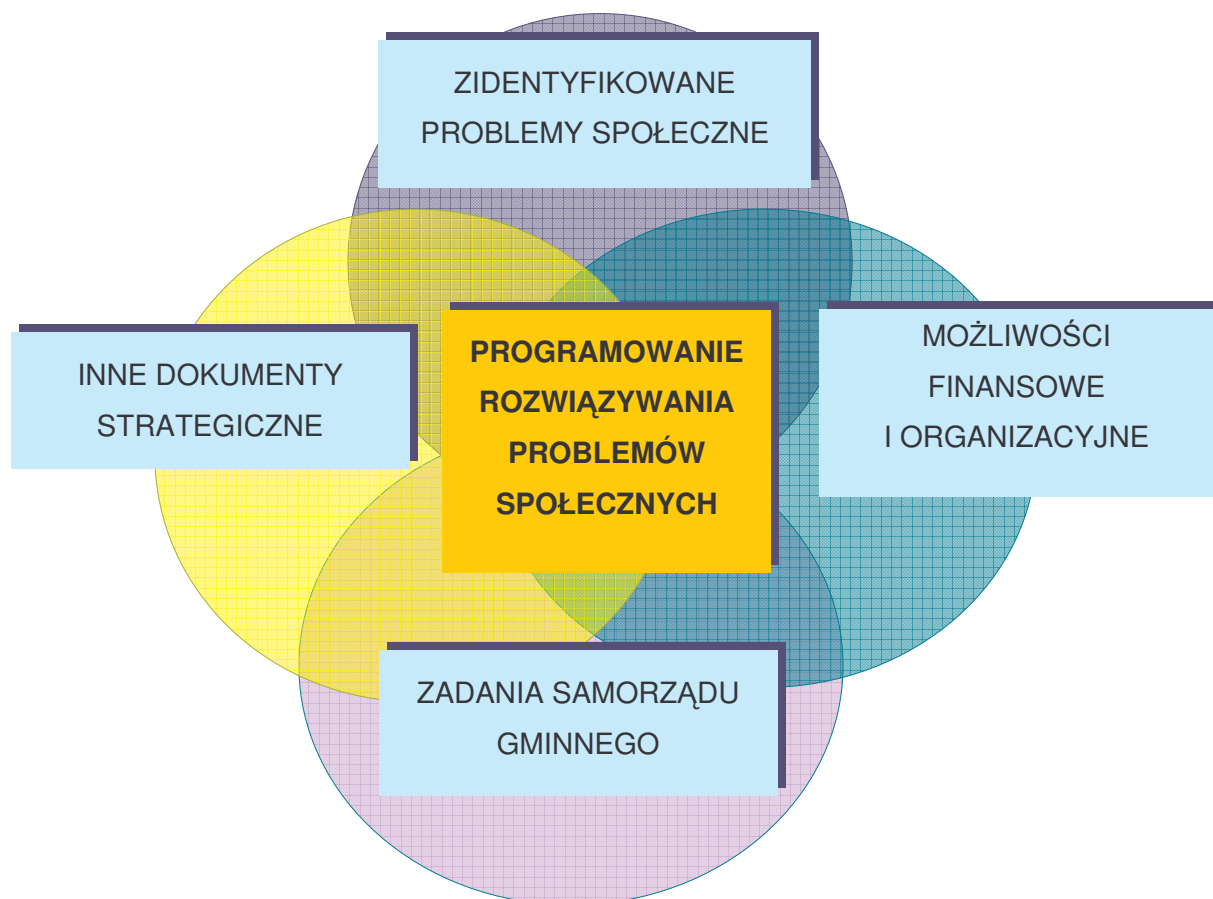
Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie miasta zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

- ❖ Pogłębiający się obszar ubóstwa, który stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych, w tym m.in. zjawiska wykluczenia społecznego.
- ❖ Dysfunkcyjność rodziny. Wszelkie zaburzenia należy wcześniej rozpoznać i podjąć działania w celu ich eliminacji.
- ❖ Uzależnienie od środków psychoaktywnych. Stanowi przyczynę szeregu negatywnych zjawisk (m.in. przemocy domowej), skutecznie ograniczających wydolność rodzin oraz zagraża młodemu pokoleniu.

- ❖ Z uwagi na stały wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym istnieje konieczność zapewnienia w/w grupie społecznej odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności zwiększa się również liczba osób samotnych oraz niepełnosprawnych.
- ❖ Współdziałanie z partnerami społecznymi w celu zwiększenia skuteczności monitorowania i rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe; nieco mniejszy, choć także istotny wpływ mają dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

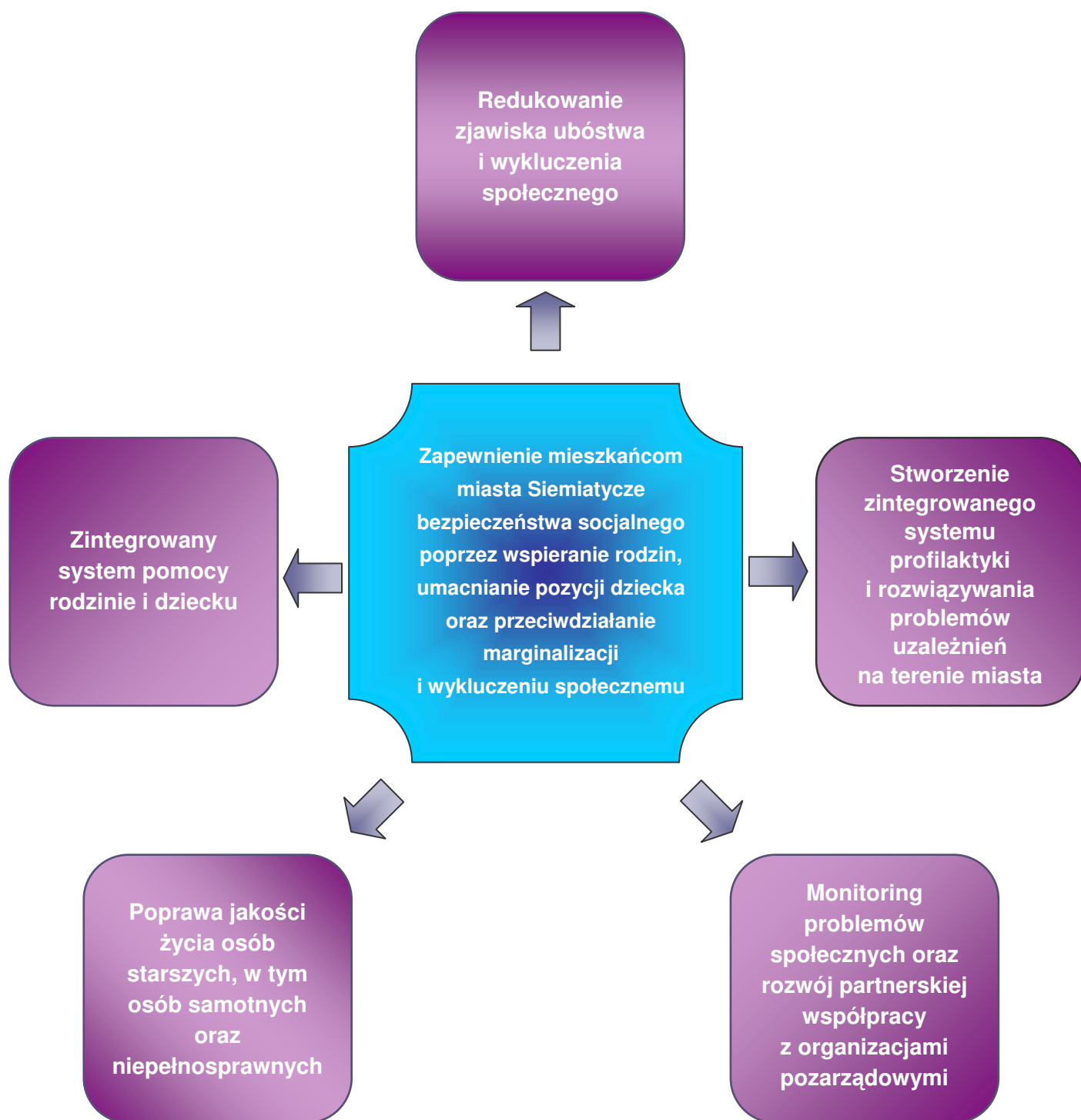
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie miasta. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM MIASTA SIEMIATYCZE
BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO POPRZEZ
WSPIERANIE RODZIN, UMACNIANIE POZYCJI
DZIECKA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE
MARGINALIZACJI I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Pogłębiający się obszar ubóstwa stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych, w tym m.in. zjawiska wykluczenia społecznego.

Cel strategiczny 1

Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Cele szczegółowe:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych.
2. Działania łagodzące, profilaktyczne i zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
3. Zapobieganie rozwojowi patologii społecznych.
4. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna pomoc finansowa ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
2. Wsparcie osób marginalizowanych informacją, pracą socjalną, poradnictwem prawnym.
3. Rozwój współpracy z Policją w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania rozwojowi przestępczości, w szczególności wśród osób młodych.
4. Rozszerzenie koalicji instytucji samorządowych i pozarządowych na rzecz przeciwdziałania i zmniejszania strat wynikających z ubóstwa.
5. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi oraz marginalizowanymi w kierunku aktywizacji społecznej.
6. Podjęcie działań zmierzających w kierunku utworzenia mieszkań socjalnych schroniska i noclegowni dla osób bezdomnych.

7. Podjęcie działań w celu opracowania lokalnych programów wychodzenia z bezdomności.
8. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia długotrwałego na terenie miasta, szczególnie w zakresie organizacji prac interwencyjnych i robót publicznych.
9. Promowanie klubów pracy oraz szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.
10. Tworzenie na terenie miasta sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
11. Popieranie nowatorskich działań, zmierzających do aktywizacji osób bezrobotnych, m.in. preferencje podatkowe dla pracodawców zatrudniających osoby długotrwale bezrobotne.
12. Współdziałanie instytucji rynku pracy w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.
13. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu długotrwałego bezrobocia, w szczególności wśród kobiet.
14. Współdziałanie w tworzeniu lokalnych programów adresowanych do osób, którym z różnych przyczyn nie przyznano świadczeń emerytalnych.
15. Podjęcie działań w kierunku stwarzania sprzyjających warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, w szczególności dla osób bezdomnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Burmistrz, Jednostki Organizacyjne Samorządu Miejskiego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspakajanie potrzeb swoich członków. Wszelkie zaburzenia w jej funkcjonowaniu należy wcześniej rozpoznać i podjąć działania w celu ich eliminacji.

Cel strategiczny 2

Zintegrowany system pomocy rodzinie oraz dziecku

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn pojawiających się w rodzinie dysfunkcji.
2. Interwencja wobec rodziny dotkniętej kryzysem.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.
3. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - organizacja i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizacja i finansowanie zajęć pozalekcyjnych w trakcie roku szkolnego oraz wypoczynku w okresie letnim i zimowym,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
4. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie, m.in. wsparcie matek pracujących poprzez:
 - zwiększenie dostępności do żłobków i przedszkoli,
 - wydłużenie czasu pracy przedszkoli,
 - zwiększenie zasobu lokali socjalnych.
5. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną oraz w zakresie zaspokojenia potrzeb dzieci w placówkach.
6. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych

- (uruchamianie świetlic socjoterapeutycznych).
7. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży, w szczególności podejmujących działania przeciwdziałające zjawiskom przemocy i przestępczości wśród nieletnich.
 8. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz rozwój zajęć pozalekcyjnych.
 9. Opracowywanie i realizacja miejskiego programu profilaktyki na rzecz dziecka i rodziny.
 10. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
 11. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad.
 12. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.
 13. Podjęcie działań w kierunku utworzenia Specjalistycznej Poradni Rodzinnej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Burmistrz, Jednostki Organizacyjne Samorządu Miejskiego, w szczególności szkoły oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie od środków psychoaktywnych jest jednym z problemów społecznych występujących na terenie miasta. Stanowi przyczynę szeregu negatywnych zjawisk (m.in. przemocy domowej), skutecznie ograniczających wydolność rodzin oraz zagraża młodemu pokoleniu.

Cel strategiczny 3

Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie miasta

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży (narkotyki, alkohol).
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień.
6. Zwiększanie świadomości osób młodych odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
7. Rozwój poradnictwa dla osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin.
8. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

9. Podjęcie działań zmierzających w kierunku utworzenia Poradni Odwykowej i Ośrodka Interwencji Kryzysowej – instytucji świadczących pomoc osobom i rodzinom dotkniętym uzależnieniem.

10. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Miejską Miejskim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zawierającym wykaz szczegółowych działań w tym zakresie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Burmistrz, Jednostki Organizacyjne Samorządu Miejskiego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Stały wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym stwarza konieczność zapewnienia w/w grupie społecznej odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności zwiększa się również liczba osób samotnych i niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 4

Poprawa jakości życia osób starszych, w tym osób samotnych i niepełnosprawnych

Cele szczegółowe:

1. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starych i niepełnosprawnych.
2. Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób starych i niepełnosprawnych poprzez rozwój kompleksowego systemu usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych.
3. Aktywizacja środowiska, rozwój grup samopomocowych, grup sąsiedzkich, grup wsparcia itp.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Rozwijanie systemu pomocy osobom starym, chorym i niepełnosprawnym w ich środowisku zamieszkania.
2. Rozwój pracy socjalnej (m.in. rozpowszechnianie idei wolontariatu), budowa projektów socjalnych i programów na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i starych ze środowiskiem lokalnym.
3. Podjęcie działań w kierunku zwiększenia dostępności do placówek opieki i usług stacjonarnych.
4. Rozwój usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
5. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
6. Systematyczna współpraca z Domami Pomocy i Zakładami Opieki Zdrowotnej,

- działającymi na terenie powiatu.
7. Współdziałanie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych, m.in.:
 - umożliwienie pokonywania różnych poziomów w miejscach, w których występują różnice wysokości;
 - stosowanie różnych sposobów orientacji ułatwiających poruszanie się;
 - systematyczne przystosowywanie do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów użyteczności publicznej;
 - tworzenie i oznaczanie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych.
 8. Rozszerzenie współpracy z instytucjami, organizacjami (m.in. pozarządowymi), kościołami, związkami wyznaniowymi, prowadzącymi akcje na rzecz ludzi starych i niepełnosprawnych.
 9. Doradztwo i zachęcanie do rozwoju małych form pomocy dla osób starych, takich jak rodzinne domy pomocy.
 10. Podjęcie działań w kierunku utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób niepełnosprawnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Burmistrz, Jednostki Organizacyjne Samorządu Miejskiego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Współdziałanie z partnerami społecznymi zwiększa skuteczność monitorowania i rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 5

Monitoring problemów społecznych oraz rozwój partnerskiej współpracy z organizacjami pozarządowymi

Cele szczegółowe:

1. Ocena stanu potrzeb społecznych.
2. Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
3. Zwiększenie możliwości współpracy pomiędzy poszczególnymi organizacjami pozarządowymi.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przy współpracy z funkcjonującymi na terenie miasta organizacjami pozarządowymi.
2. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
3. Coroczne informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
4. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
5. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z ustawą.
6. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
7. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.
8. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom miasta (m.in. przez organizacje

pozarządowe); upowszechnianie w/w informacji poprzez Centrum Informacji Publicznej oraz na łamach prasy lokalnej.

9. Kontynuacja systematycznej współpracy samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi, umożliwiającą większą koordynację działań.
10. Podjęcie działań w kierunku inwentaryzacji możliwości działania i potrzeb organizacji pozarządowych, funkcjonujących na terenie miasta.
11. Udzielenie wsparcia finansowego organizacjom pozarządowym działającym na terenie miasta.
12. Wspieranie tworzenia stowarzyszeń o zasięgu lokalnym.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Burmistrz, Jednostki Organizacyjne Samorządu Miejskiego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależy będzie od:

- a. monitoringu i ewaluacji,
- b. budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

a. Zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, sekretarz, kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radni, przewodniczący Komisji Zdrowia, Oświaty i Kultury Rady Miasta.

b. Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych, programu rozwiązywania problemów alkoholowych etc.

3.3.2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miasta rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty MOPS),
- b. poprzez organizacje pozarządowe,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miasta stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
2. **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której

punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

3. **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. W szczególności powinny je rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Programu Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.